

DZIENNIK HANDLOWY.

*Zawierający w sobie wszystkie Okoliczności,
czyli Ogniw całego Łącucha Handlu Pols:*

Roku Pierwszego Część V.

M A Y 1786.

ZAWIERA w SOBIE.

I. o Targach Miast Krajowych.

- Zaświadczenia Targów Prowincyi Wielkopolskiéy. - - - Karta 209.
- Zaświadczenia Targów Prowincyi Małopolskiéy. - - - 210.
- Zaświadczenia Targów Prowincyi Litewskiéy. - - - 215.

II. o Targach Zagranicznych:

- - - 217.
- Uwagi czyli Spekulacye względem Handlu Elbląskiego. - - - tamże.
- Myśl względem potrzeby trzymania Konsulów po Portach Pogranicznych 218.

III. o Fabrykach Krajowych.

- w Lublinie Względem mogących być pożytecznych Fabryk. - - - 220.
- w Niemirowie o Fabrykach Kartunów, Porcyneł, Szabel, Strzelb &c. - - 221.
- w Tulczynie o Fabryce Sukien, Strzelb, Szabel, Szpad, Płótna od Złt: 6. łokiel, Pojazdów różnych &c. - - 222.
- w Żytomirzu Wiadomość informująca o zdadności tego Województwa do znacznych Fabryk i korzyści Krajowych tamże

DONIESIENIE.

DZIENNIKA HANDLOWEGO.

o Sposobie nabycia tego Dzieła

1. *W* Warszawie, w *Expedycyi Dziennika Handlowego*, która teraz znajduje się na Nowym Mieście za Franciszkanami na Ul: Zakroczyńskię w Kam: Piotrowskiego Patrona Marszałkowskiego. Nr^o 1858. gdzie i Tablica téżę *Expedycyi* ieść zawieszona. — Można w téy *Expedycyi* Prenumerować płacąc na Rok cały *Złt:* 18. na pół Roku *Złt:* 9. z tym warunkiem, że ktoby nieprenumerował na pierwszy pół Roku, ten nie będzie mógł na drugie pół Roku inaczej prenumerować, aż biorąc pierwszego półrocza wszystkie Części podług Ceny ich wyrażonę. — w Téżę *Expedycyi* terażnięsza Część V. razem z Tablicą Targów przedać się po *Złt:* 2. Gr. 15. — Tamże dostać można zawżę gratis Prospektu i Treści Myteryi tego Dzieła.

2. w *Drukarni Grelowskię* w Marywilu, iako na wszystkich Składach tego po Jarmarkach znajdujących się, prenumerować i osobno kupować można za téżę samą Cenę, iak w *Expedycyi Dziennika*.

3. w *Drukarni XX. Missionarzw* takżę prenumerować można za téżę samą Cenę iak w *Expedycyi*.

4. za *Warszawę* po wszystkich Pocztach całego Kręju prenumerować można, adresując się do którego z JJ. PP. Sekretarzów Pocztańtu Warszawskiego, przesyłając razem im na rok *Złt:* 24. na pół roku *Złt:* 12. rachując w to Porto Pocztowe.

DZIENNIK HANDLOWY

*Zawierający w sobie wszystkie Okoliczności, Pi-
sma, Uwagi, i myśli Patryotyczne, do Handlu
ściągaące się.*

ROKU PIERWSZEGO CZĘŚĆ V.

M A Y 1786.

I.

o Targach Krajowych.

Ponieważ w Tabelli Targów cało-Krajo-
wych dla szczupłości miejsca, ani Pod-
pisy zaświadczaące Pewność tych Targów,
ani pomniéysze Artykuły do Handlu ściaga-
jące się, ani Uwagi Obywatelskie względem
Uradzaiów, nie mogły być zajęte, i tak
umieszczone, iak gorliwość Obywatelska ra-
czy nam donosić, przeto wszystko to, pod
tym pierwszym Artykułem umieszczac będzie-
my, zachowując Porządek Numerów w Ta-
belli na przeciw Miast położonych, ażeby ka-
żdy mający iaką wątpliwość, lub szukający
zapewnienia o Targach w Tabelli położonych,
łatwo mógł znaleźć w samem Dziele.

Zaświadczenia Targów Prowincyi Wielkopolsk:

*I. z Poznania w tym Miesiącu nic nie mie-
liśmy.*

O

2.

3.938

2. z Kalisza toż samo.
3. z Gniezna toż samo.
4. z Sieradza toż samo.
5. z Piotrkowa toż samo.
6. z Łęczycy toż samo.
7. z Brześcia Kujaw: toż samo.
8. z Inowrocławia toż samo.
9. z Płocka toż samo.
10. z Warszawy Cenę Targów w Tabelli położonych zaświadczył Stan: Wiesiotowski Instygator Taxowy Jurysdykcji Marszałków: Kor: Nadto jeszcze kładziemy tu Artykuły te, które w Tabelli umieszczone być nie mogły, to jest:

Zł: Gr.

Maki Zytnéy Targowéy	Korzec.	13.	..
Kaszy Jęczmien: drob: Cwie: Kor:		3.	15.
Ditto Grycz: drob: Rad: Cw: Kor:		8.	..
Ditto Perłowéy.	- - -	9. y	10. ..
Grochu Cukrow: Cw: Kor:		5. y	4. ..
Cieleta płacono sztukę po		10. y	8. ..
Indyków parę - - - po		7. y	8. ..
Gęsi parę - - - po		-	4. ..
Kaczek parę - - - po		-	2. ..
Kapłonów parę - - - po		-	2. 15.
Kur parę - - - po		-	1. 15.
11. z Ciechanowa nie mamy.
 12. z Rawy toż samo.
 13. z Wschowy toż samo.

Zaświadczenie Targów Prowincyi Mało-polsk:

14. z Krakowa. Cenę Targów umieszczoną w Tabelli, mamy regularnie nadysłać się z Dyfpozycyi rządu Magistratu Krakowskiego, na Specyfikacyi drukowaney, z Pieczęcią Mięyską

ską z Podpisem *Jana Zeydlera* Pisarza Prowentowego Miasta Krakowa przysięgłego i Extra-ktora Jeneralnego. — O gdyby! wszystkie były tak dobrze rządzące się nasze Krajowe Miasta!

Sól w Krakowie Kamieni 5. płaci się po *Zł: 7.* i po 6. *Gr: 14.*

15. z *Sandomirza* Cenę Targów umieszczoną w *Tabelli*, a nadesłaną od bez Imiennego ale gorliwego któregoś *Sandomirzanina*, który względem Targów *Sandomirskich* to jeszcze donioś, „ Ze tam Targi podług Przy-
„ wileju bywać by powinny 2. razy na Ty-
„ dzień, a bywają tylo raz we Czwartek. —
„ Targi czyli Cena Zboża na Targach zapi-
„ suie się 4. razy na Rok.

„ Okolice *Sandomirza* mają Pola prze-
„ zroczyfte na mil kilka, przeto *Sandomierz*
„ doznać niedostatku tak Drów na opał ia-
„ ko i na budowlą. — Do tych czas z *Zawij-
„ śły* dostawiano dla Miasta, za które co rok
„ kilkanaście tysięcy *Zł: 10000* wydawało Miasto,
„ aże z rozporządzenia *Zwierzchności Gallicyi*,
„ zabroniony jest dowóz onych, przeto czy-
„ ni się wiadomo Obywatelom *Polskim*, iż któ-
„ rzy mają bliskość *Wiśły*, mogą z wielkim
„ zyskiem Drwa czy wodą, czy lądem, temu
„ Miastu przystawiać.

16. z *Radomia* nic nie mamy.

17. z *Zytomirza* Cenę Targów umieszczoną w *Tabelli*, mamy nadesłaną od dobrze życzącego swéy Ojczyźnie Obywatela *J.P. Melenińskiego* *Poczmistrza Zytomirskiego*, który oprócz Targów w *Tabelli* umieszczonych, to jeszcze donioś, „ Ze *Zasiewy* ozime bar-
O a „ dzo

„ dzo mizerne, bo rzadkie i nikczemne oka-
 „ zują się — Jarzyny zaś ustawiczne Deszcze
 „ pozalewały.

„ Przed kilku Niedzielami dla nie do-
 „ wozu, tak Sol była zdrożała; że Hufak So-
 „ li na Monetę Srebrną płacił się po Gr. 15.
 „ a na Miedzianą po Gr: 29. ale teraz tańsza
 „ bo tylko Hufak po Gr: 8.

„ Siano nie naydroższe bo Fury mier-
 „ nę dostać można po Zlt: 2.

„ Kura Groszy 10.

„ Inne Wiktuały czasowi podpadają.

Radzibyśmy iednak byli odbierać wiado-
 mości naymnieyszych okoliczności, tak o Nie-
 dostatku którego Artykułu, iako i o wielości,
 z dołączonemi Przyczynami tego obóyga.

18. z *Chetna* nic nie mamy ieszcze.

19. z *Łucka* Cenę Targów w Tabelli u-
 mieszczonej, mamy nadesłaną z Gorliwości
 Patryotycznój *J. P. Traciewskiego Sekretarza*
Pocztamtu J. K. M. Łuckiego, który wzglę-
 dem spodziewanych Urodzajów tamiecznych
 to donosi.

„ o *Urodzaiach* na Rok terażnijszy ie-
 „ szcze zapewniać nie można jakie będą, ponie-
 „ waż Zboża ozime dla ustawicznych Ślót
 „ w przeszłym Roku, przy Zafiewach spo-
 „ żnionych, bardzo mizerne okazują się, przy
 „ wcześnijszych nie zgorse.

„ Spóźnionych zaś Zbóż Ozimych po ca-
 „ łym tu Kraju więcey widzimy, niżeli wcze-
 „ śniéy zafianych.

20. z *Lublina* Cenę Targów w Tabelli
 umieszczonych, mamy regularnie nadsyłaną,
 (można mówić, że z przykładnej dla innych
 mniej

mniéy czułych Prezydentów Gorliwości) od
Szl: Makarowicza Prezydenta Miasta J. K. M.
Lublina, który oprócz Targów w Tabeli już
 umieszczonych, następujące podał uwagi.

„ O Cenie Targów tutéyszych dostate-
 „ cznie się wybadać, w tutéyszym Wojewodz-
 „ twie rzecz Arcytrudna, gdyż w każdym
 „ Dworze Szlacheckim co raz to inšy Targ
 „ Zboża, do Miasta tylko Chłóp dla kupienia
 „ Soli, lub Słoniny, cokolwiek Ziarła przy-
 „ wiezie, potrzebujący zaś Zboża, sami idą
 „ na Wieś, i podług żądania i ustanowionéy
 „ we Dworze Ceny płacić muszą, zaczęm zda-
 „ iemi się że dostateczniéysza byłaby wiado-
 „ mość Targów, gdyby każdy Wojewodz-
 „ ki Obywatel, mający iakiego Produktu ob-
 „ ficiéy iak inny, donosił albo do Miasta swo-
 „ iego Wojewodztwa Stóiecznego, albo do
 „ *Expedycyi Dziennika Handlowego*, specyfiku-
 „ iąc Gatunek, Wielość, i Cenę.

Do téy myśli tak chwalebnéy łączemy i
 my nasze Zdanie, gdyby tylo do niéy chcieli
 się przyłożyć Obywatele, zdaie się że uskutecz-
 nienie tego, z ichże własném lepiém do-
 brem byłoby, bo każdy potrzebujący kupić,
 którego Produktu, pewniéy i prędzéy trafiłby
 tam, gdzie wiedziałby, o wielości, Gatunku. i
 Cenie onego, aniżeli wywiadując się, i na nie-
 pewne szukając czego. — Jeżeli Obywatele
 zechcą się przychylić do uskutecznienia tak
 pożytecznéy myśli; uczynią dla siebie samych
 lepiéy, aniżeli do tąd czynili, gdy w głucho-
 ści zachowywali to, co hoyna Opatrzność ob-
 ficie im dała; uczynią dla całej Powsteczno-
 ści wygodę wielką, gdy łatwo z *Dziennika*

Handlowego informować się będą mogli, w którym miejscu czego obfitość iaka się znajdzie: uczynią nakoniec tém samém i dla Wynalazcy tego sposobu, wieczną Pamiątkę.

Co do Urodzaiów w tym Roku spodziewanych, mówią że na Ugorach Zyta chybiaią miejscami, a na Owóstkach i Hreczykach pięknie się pokazują. — *Pszenica* miejscami dosyć piękna.

21. z *Kamieńca Podolskiego* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych, przyswiadcza regularném przesyłaniem z Gorliwości swojej do Kraju, *J.P. Domanowski Sekretarz J.K.M. Poczty Kamieńca Podols.*

22. z *Latyczowa* nic nie mamy.

23. z *Winnicy* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych, mamy nadesłaną z ochoczyć Gorliwości około pomnożenia korzyści Krajowej od *J.P. Wilskiego Chorążego J.K.M.* który donosi, że w tém Mieście dostanie zawsze Szkła różnego na Składzie *J.W. Potockiego Starościca Guzowskiego.*

24. z *Niemirowa* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych, od tegoż *J.P. Wilskiego* mamy nadesłaną.

25. z *Tulczyna* Miasta *J.W. Potockiego* Wojewody Ruskiego, Cenę Targów w Tabelli umieszczonych zaświadcza tenże *J.P. Wilski.*

26. z *Korsunia* w tém Mieście nic nie mamy.

27. z *Berdyczowa* toż samo.

28. z *Bielska* toż samo.

29. z *Białego Stoku* Miasta *J.O. Branickego* Kasztellanowey *Krakowskiej.* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych, mamy regularnie nadfylaną z podobney inszym Gorliwości,

ści, J. P. Topolskiego Poczmistrza J. K. M.
Białostockiego.

Zaświadczenia Targów Prowincyi Litewskiej.

30. z Wilna Stolicy całej Litwy, Cenę
Targów w Tabelli, umieszczonych mamy regu-
larnie nadsyłaną od Szl: Przemienieckiego Woy-
ta Wileńskiego, Rawnego ze wszech miar, mia-
nowicie z Rozządzeń Mięyskich, wprowadzo-
nych na wzór Cudzych Krajów, który i pod czas
oddalenia się swojego na czas z Wilna, nie
przeżłazie bydz gorliwym dla swęy Oyczyzny,
w zlecaniu nadsyłania tych to wiadomości Tar-
gowych Szl: Lachowiczowi Sekretarzowi J.
K. M. Burmistrzowi Wileńskiemu.

Artykuły Targów Wileńsk: niemogące się
w Tabelli umieścić, tu się wymieniają.

Ztl: Gr.

Bobu płaciła się teraz *Beczka* po 48. —

Wosku. — — — *Funt* po 1. 18.

Ponieważ Wosk w Tabelli redukniem na Kamie-
nie więc prosiemy o Cenę Kamienia Wosku.

Maśa. — — — — *Funt* po — 15.

Ponieważ i Maśo w Tabelli Garcami kładzie-
my, więc prosiemy o Cenę Garcy.

Ztl: Gr.

Grzybów *Bunt* od Wianków 10. 6. —

Miodu Litewskiego *Miara*. — 50. —

Ponieważ i Miod na Garce w Tabelli położy-
liśmy, więc prosiemy o Cenę Garcową.

Ztl: Gr.

Oliwy Zielonéy — *Funt* — 1. 10.

Soli Hiszpanki — *Beczkę* — 36. —

Ditto Cadix — — *Ditto* — 34. —

Ditto Francuskiéy Beczkę — 32. —

Sledzi Gottemberskich Ditto 40. —

31. z *Oszmiany* nic nie mamy.
32. z *Lidy* nic nie mamy.
33. z *Wilkomierza* nic nie mamy.
34. z *Bractawia* nic nie mamy.
35. z *Grodna* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych przez Gorliwość podobnież innym, Szl: *Zielińskiego Wójta Grodzieńskiego*, mamy regularnie nadsyłaną.
36. z *Kowna* w tym Miesiącu nic nie mamy.
37. z *Rosien* nic jeszcze nie mamy.
38. z *Szawel* nic jeszcze nie mamy.
39. z *Połocka* nic jeszcze nie mamy.
40. z *Nowogrodka* w tym Miesiącu nic nie mamy.
41. z *Stonima* nic jeszcze nie mamy.
42. z *Bobruyska* nic jeszcze nie mamy.
43. z *Brześcia Litt*: w tym Miesiącu nic nie mamy.
44. z *Pińska* Cenę Targów w Tabelli umieszczonych, mamy nadesłaną od pewnego tamecznego Urzędnika, znanego dobrze z pożytecznych Przemysłów około ulepszenia tamecznego Kraju. — Który to Urzędnik, przyrzekł nam listownie z téż gorliwości swéy nadesłać inne Wiadomości tyczące się Handlu tamecznego, o które z utęsknieniem oczekiwamy, abyśmy uwiadomili Powłszeczność wcześniej przed Seymem, jeżeli co nie potrzebowałoby dla łatwiejszego uskutecznienia, Pomocy Prawa nowego.
45. z *Mińska* w tym Miesiącu nic nie mamy.
46. z *Mozyrza* w tym Miesiącu nic nie mamy.
47. z *Rzeczycy* w tym Miesiącu nic nie mamy.

II.

o Targach Zagranicznych.

Ponieważ samą Cenę tylko w Tabelli Targów Zagranicznych umieściliśmy, a Uwagi i Specyfikacye do Artykułów w Tabelli umieszczonych, dla szczupłości miejsca umieścić nie mogliśmy, przeto pod tym II. Artykułem to dopełniamy.

— *Uwagi czyli Spekulacye względem Handlu Elbląskiego.*

Statków Polskich ze wszystkiém tego Roku we-
szło do Elbląga do 300.

Statek Polski zawiera w sobie Łasztów 30. do 40.
z Elbląga za Granicę wyszło Łaszt: około 4000.
Lubo Polska ma Fabryki u siebie Mydła czar-
nego, przecież Polacy kupują one w Elblą-
gu i Gdańsku.

Plótno na Zagle iedni Obywatele Polscy w El-
blągu przedają bardzo tanio, a drudzy Oby-
watele Polscy też same Plótno odkupują
znowu za dubeltowe Pieniądze, chociażby
w Zapaśie mogli z sobą przywozić, jeśli
nie do przedania, to przynajmniéy gdyby
nie kupowali w potrzebie.

Podobnie we wszystkiém sprawują się, zakupu-
jąc te Towary, które mają w Fabrykach
swoich, a ztąd pokazuje się: czy niedbal-
stwo wrodzone do Przemysłu, czy niezda-
tność do Handlu, Obywatelów Polskich.

Grochu z Polski nie ma i wątpić aby popłacał,

Zy-

Zyto Szwecya i Dania naywięcéy wywożą,
a nie ma iednak Aparencyi, żeby Cena Zbo-
ża miała się podnieść.

Angielskie Porta na Cudze Zboża pozamykane
aż do Jesieni.

Jeśli pogoda posłuży, i spodziewane Zniwa bę-
dą dobre, tedy Targi ieszcze niżéy spaść
mogą. chyba że przybycie raptowne zna-
cznéy Partyi Okrętów, nie co poprawi.

Kaczy Jaglane, i Tatarczane, dla tego tu tak
wysoko popłacaia, iż w tym roku pozwo-
lona Konsumpcya w Kraju Pruskim tych
dwóch Artykulów.

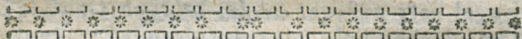
To donosi dobrze życzący Krajowi Polskiemu
Patryota.

*Mysł względem potrzeby trzymania Konsulów
po Portach Pogranicznych.*

Dotąd ieszcze nic nie mamy zinnych Miał
Zagranicznych, z Doniesień Targowych,
lubo tyle z całego Kraju różnemi Spławami,
do różnych Portów handluie Obywatelów,
którzy szukaiąc pewności Zysku swojego,
zapewne miewaią akuratne uwiadomienia o
wszystkich okolicznościach Handlowych, a to
miał, czyż niełatwo byłoby, udzielić one, wia-
domości Publicznę w sposobie ninieyszego
Dziela, iako naystósownieyszego do tego. —
Lecz brakuie pono do tego, albo Patryotyzmu,
albo nadto przeważa w nich chciwość Zysku,
sądząca, że gdy oni sami tylo wiedzieć będą,
więcéy zyskiwać mogą, aniżeli gdyby o tém
uwiadomiony został kraj cały; zdaie się ie-
dnak że takowe uwiadomienie nie byłoby za-
dną

dną Przeszkodą do naypartykularnięyszych, bądź Zysków. — Ale nie głębiąc tego dalęy, niech będzie iak chce, niech czy to, czy owo, jest na Zawadzie do czynienia nam takowych Doniesień, trzeba szukać śródtku takiego, któryby bez względu żadnego na to wszystko, wyiawiał Krajowi całemu nayskrytsze kupujących Arkana, a Śrzodek tén, nie może bydź inszy, iak ustanowienie Séymem, następnącym *Konsulów* po wszystkich Miałtach Portowych, kędy tylo Handel nasz zasięgać może, których Obowiązkiem niechby było nie tylo ułatwiać trudności zachodzące Handlowe, ale ieszcze donosić swoiemu Kraiowi wszystkie okoliczności Handlu tyczące się. — Materya ta, czyż nie jest tak ważna i potrzebna? iżby nie mogła o nayprędzszemu uskutecznieniu tego, Séymu następnącego zatrudnić, a zwłaszcza gdy Traktaty Handlowe Sasiedzkich Potencyi nam tego pozwalają. — Czyż nie dość mamy po Portowych Miałtach zatrudnień, któreby wyciągały nayprędzszego ułatwienia, a któż ie nam może ułatwiać? gdy *Konsulów* nie mamy. — Czyż nie jest głuchy Naród w Wiadomościach Handlowych Zagranicznych, i nie ma komu ktoby nam wiernie doniósł o wszystkim. — *Ustanówmy Konsulów* wszakże nie naywięcéy oni kosztować będą, a będziemy mieli z Obowiązku ich Urzędu Ułatwiczów tych Trudności, których teraz nie ieden Obywatel doznaie, będziemy mieli wiernych Donosicielów o wszystkich okolicznościach Handlowych, a te ich Doniesienia, gdy będą w tém Publicznem Piśmie komunikowane co Miesiąc całemu Krajowi, wyrazić niepodobna, iakie stąd Korzyści w całym

łym Handlu Kray cały czerpać mógłby. — Materya jest iak ważna, tak potrzebuie, poważniéyszych i obszerniéyszych Dowodów i Pobudek, do przekonania wczesnego, przed Séymem, cały Powszeczności, — Jeśli więc kto z Gorliwych Patryotów miałby wtéy mierze co do komunikowania Powszeczności, niech raczy nadeśłać do *Dziennika Handlowego*, a zchęcią Drukiem naszym uwiadomim o tém Powszeczność.

III.

— o *Fabrykach Krajowych.*

— w Lublinie względem mogących być użytecznych *Fabryk.*

1. **W**ełna w tym czasie dla zakupowania z Kordonu Cesarzskiego mocno w górę poszła, która w tutéyszym Woiewództwie dla swéy dobroci na niektórych miéyscach ma swoją zaletę za granicą; i właśnie jest pochopelem, ażeby *Fabryki Sukienne* tutaj mogły być założone.
2. *Papiernia* zдалaby się tutaj, ile że od dawnych czasów za przywileiem pewnemu *Serwitorat Króléwski* mającemu pozwolona była na rzece Bystrzycy pod Miałem będącý, lecz po śmierci Jego niewiem iakim sposobem w ręce *Starościńskie* wpadła, i tylko wtym czasie przezwiśko *Papierni* zostało, a na iéy miéyscu słuza od *Młyna wielkiego*,

3. *Kapeluszów Fabryka*, i ta by potrzebna była, gdyż tutaj nawet do stółowania Kapelusza nie masz Kapelusznika.
4. *Garbarnia* zdatnaby była dla tanności Materiału, ile że gdy przed Powietrzem od lat przeszło 70. znajdowało się garbarzy 40; których dzisiaj ledwo 4. rachować można, a roboty nastarczyć nie mogą.
5. *Prochownia* i ta by miała co do czynienia, gdyż tylko Żydzi przywoźnym Prochem wygadzaia potrzebę, którą kupuiący, dobrze opłacać musi.

Te więc uwagi podług możności czasu zebrane, podaie wiadomości Publicznę przez Pismo *Dziennika Handlowego*, iako Obywatel dobrze życzący swę Ojczyźnie.

Jan Kanty Makarowicz Prezydent M. J. K. M. L.

w *Niemirowie, Mieście J. W. Potockiego Podkomorzego Koron: wiadomość następująca względem Fabryk.*

W tém Mieście na Składzie J. W. Potockiego Podkomorzego Koron: dostanie Skór różnych wyprawnych bardzo tanich, bo te tam się wyprawiaia.

Kartonów różnych dostanie, ale hurtowo kupuiąc sztukami, bo i ta Fabryka tam się robi Porcynell Krajowych.

Szabel, i Strzelb.

Jeżeli by kto sobie czego życzył, ma się udać do P. *Altengofa*, lub P. *Amieta*, a ci Ludzie są zaci Cudzoziemcy, korresponduia z różnemi Krajami, i różnemi Językami; tudzież

i innych korespondentów, i Cudzoziemców
w tém Mieście jest dołyć.

Rzemieślników różnych iakoto: Stolar-
rzów, Siedlarzów, Karetników, Tkaczów, i in-
nych dostanie doskonałych.

w Tém Mieście Moneta Moskiewska ma
swój kurs.

Takową Wiadomość donosi *Wilski*
Chorąży J. K. Mości.

w Tulczynie Mieście *J. W. Potockiego Wojewody*
Ruskiego leżącym w *Województwie Bra-*
clawském, znajdują się *Fabryki Sukien, Strzelb,*
Szabel, Szpad, Płótna od Zi: 6. Łokieć,
Pojazdów różnych &c.

W tém Mieście *Fabryka Sukien Krajowych*
robi się.

Strzelby różne nowe, Szable, Szpady, i
inne żelazne są *Fabryki.*

Tkacze Płótna tak piękne robią, iż od
łokcia iednego po *Zi: 6.* płaci się.

Karety, Kocze, i inne piękne *Pojazdy*
tu robią.

Cudzoziemców *Rzemieślników, i Korre-*
spondentów tu różnych jest dołyć.

PP. Weichard i Szultz korespondują z
różnemi *Krajami.*

Takową Wiadomość takż zaświadcza
Wilski Chorąży J. K. Mości.

w *Zytomirzu Mieście J. K. M. Stół: Wojew:*
Kijowskiego, Wiadomość Informująca o zda-
tno.

tności tego Województwa do znacznych Fabryk
i korzyści Krajowych.

Tén Powiat Zytomirski obfituje w Lasy róż-
ne Potaziowe, Dziegciowe, Smołowe, i
inne. Samych Bud potaziowych jest więcéy
100. Rud żelaznych blisko 300. Potaziówek
wychodzi na 1000. Dziegciu, Smoły bez liczb:
Dziegciu beczka mierna Rubli 8. Smoły Złt: 18.
płaci się. Wozek Żelaza podług miary i ga-
tunku po Złt: 10, 12, 14, 16, 18. bywa.

Są Lasy zdatne do budowy Okrętów, i
Statków, jest rzeka Teterów spławna, którą
Płyty, i różne drzewa spuszczaia się do Kijo-
wa, i Chersonu, i tą rzeką naywięcéy Dzieg-
ciu, i Smoły posyła się w też miéysca.

Hut szklanych znayduie się kilkanaście,
w których przednie robią szkła i rysunki.

Tartaków wiele, na których Tarcie sążni
100. dostać można za Złt: 20.

Takową Wiadomość z gorliwości Dobra Po-
wzięchnego donosi, Sekretarz Poczty Zytom:

Dziennik Handlowy uprasza tegoż Gorliwego
Obywatela o dokładnięyszą Wiadomość w opi-
saniu Gatunków Drzew co są zdatne do Okrę-
tów i Statków, mianowicie Masztów Okręto-
wych, iak wiele tego Drzewa, iak daleko od
spławu; im dokładniéy albowiem właściciele
tych Lasów uczynią Doniesienie tym prędzéy
znaydą na to wczesnych Kontrahentów.

W Sandomirzu Mieście J.K.M. Stół: Wojew:
Sandomirskiego. Uwagi bardzo ważne

o mogących być tam Fabrykach.

Manufaktury mogłyby tu być założone z tych Produktów, które się blisko Sandomierza znajdują, zwłaszcza Żelazne, mając blisko Kuźnice Samsonowskie, Suchedniowskie, Piorkowskie, Wąchockie, Końskie &c: — Płocienne, Sukienne, i inne.

Na zapomożenie i zaczęcie tych Manufaktur, mogłyby Miasta użyć tych sum, które przez Licytacją na podźwignienie upadłych Miast od lat blisko 10. są składane.

Papiernie pod Staszowem dwie się znajdują, w Korytnicy, i w Mostkach. — Wapiennych Kamieni obfitość się znajduje o mil 2. 3. i dalej od Sandomierza. — Marmury także i Kamienie Młyńskie. — Oraz Wody słone, i w wielu miejscach Miedziane i Srebrne Kufszce.

Uwiedomia o tém Sandomierzanin.

IV.

o Transporcie Spławnym.

Roku 1786. od 28. Kwietnia do 24. Maja, przeszło przez Komorę Warszawską Szolec, Zboża i Produktów Krajowych tyle.

Pszonicy z Kordon: Cesarzk: Korcy 328.

Ditto z Kraju. — Łasztów 1,045. $\frac{1}{2}$.

Zyta. — — — Ditto - 256.

Jęczmienia. — — — Ditto - 28. $\frac{1}{2}$.

Kaszy Tatarczanény. — Korcy - 35.

Grochu. — — — Ditto - 191.

Roz

Rogów bydlęcych.	-	Kóp	-	100.
Bali i Tarcie Dębowych	Ditto	-	41.	
Klepek.	-	-	Ditto	- 61.½.
Tarcie Sosnowych.	Ditto	-	15.	
Bali.	-	Ditto	-	2.
Skór Wołowych surow:	Sztuk	-	950.	
Ditto Cielęcych.	-	Ditto	296.	
Belek Sosnowych.	-	Ditto	1114.	
Drzewa Buduleu.	-	Ditto	71.	
Ditto Browarnego.	Ditto	-	360.	
Potażiu.	-	-	Cetnarów	75
Wosku.	-	-	Funtów	4397.

*Tegoż Roku — Przez Komorę Nowydwór od
Początku defluitacyi do Dnia 16. Maja.*

Zyta. - - - - - Kórcy 132,850.

Pizenicy. - - - - - Ditto 55,685.

Oczekiwamy z innych Komor podobnych Do-
nieień.

Ponieważ w Prospekcie naszym przyrze-
kliśmy pod Artykułem Splawnym, umieszczać
Taryfę Celi Krajowych i Zagranicznych, i o
Uskutkowanie tego różni Handlujący dla wię-
kszej łatwości po Komorach dopraszają się,
przeto zaczynamy to dopełnić, umieszczając
teraz tyle Uniwersał względem nowego Instru-
ktarza dla Handlu Wschodniego, a potem i in-
ne Taryfy acz dawne, ale Handlującym dla wy-
gody wczesnego Obrachowania Expensy Cel-
nych wielce potrzebne, donosić będziemy.

— *Uniwersał obwieszczaący wydanie nowego
Instruktarza Celnego, od Scian Moskiewskiej,
Tureckiej, i Wotoskiej, na mocy Prawa Seymu
Grodzieńskiego 1784. Roku ułożonego.*

P

Kom-

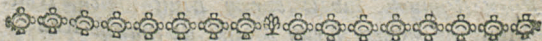
Kommissya Rzeczypospolitéy Skar: Koron:

— Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, mianowicie Ichmościom Panom Superintendentom i innym Officyalistom Skarbu Kor: w ogólności wszystkim po Prowincyach Celnych będącym, tudzież wszelkim Osobom do płacenia Cła Jeneralnego z mocy Prawa obowiązany, nie mniéy Kupcom, i wszelkiéy kondycyi ludziom handlem bawiącym się do wiadomości podaie: Iż na mocy Prawa Séymu Grodzieńskiego 1784. Roku uchwalonego, *Instruktarz* czyli *Taryffę Celną*, dla Woiewództw Kijówskiego, Podolskiego, i Bractawskiego służącą, na Towary, i Produkta z Kraju za Granicę wychodzące, i Zagraniczne do Kraju wchodzące, w zamiarze stósownym do Prawa, Handlu, i Dobra Kraju ułożywszy, iéy Exemplarze wydrukowane podpisem Prezydującego, i Pieczęcią Kommissyi swoiéy stwierdzone do Prowincyi Celnych, z Państwami: Moskiéwskim, Tureckim, i Wołoskim graniczących rozsyła, naznaczając aby po Komorach Celnych Pogranicznych od Scian, Moskiéwskiey, Tureckiey, i Wołoskiey, zaczynając od Dnia 1. Kwietnia Roku niniejszego 1786. Ichmość Panowie Officyalistowie Celni, podług tegoż *Instruktarza*, Towarów, i Produktów wszelkich Krajowych za Granicę wychodzących, tudzież Zagranicznych do Kraju wchodzących, Expedycye dokładnie czynili, należytość Celną wybierali, Kupców przy Expedycyach nieprzytrymywali, i z przystóyném obchodzeniem się oneż odbywali, a Cło każdy, do kogo należy, aby podług tegoż *Instruktarza* opłacał i warunki o Expedycyi Celnéy dawniejszych Uniwersa-

lów

ów dopełniał, pod rygorem Praw. Końcem zaś należytey i dokładney Expedycyi zaleca Ichmościom Panom Superintendentom tych Prowincyi, do których ninieyszy *Instruktorz* iest ściągający się, aby po Komorach Expedycye Celne czyniących, Wagi, Miary, Łokcie, Prawem opisanem, kosztem Skarbowym iak nayo-
szczędnieyszym porobić urządzili, któremi przy Expedycyach Celnych podług nowego *Instruktarza*, Towary ważone, mierzone, należycie rewidowane być mają. Nadto mieć chce, aby na każdéy Komorze *Instruktorz* Celny na ścianie był zawieszonym, dla wolnego każdemu czytania. i wielości należącey do Skarbu płacy zapewnienia się. a to pod Animadwer-
ya Kommissyi, gdyby *Officyalista* odmówić miał komu wolnego przeýrzenia *Instruktarza*. Który to Uniwersał aby publiczney dotzedł wiadomości do Akt Grodzkich Województw Kijowskiego, Podolskiego, i Bracławskiego, sposobem Oblatv podać, i po Komorach wraz z *Instruktarzem* wyżej wyrażonym, rozesłać Ichmościom Panom Superintendentom zaleca...
Działo się w Warszawie na Sessyi Dnia 6. Miesi-
ąca Lutego 1786. Roku.

Adam Łodzia Xiaże Póninski
Podskarbi Wielki Koronny.

V.

o Transporcie Ładowym.

Podług przyrzeczenia naszego, na Miesiąc
Czerwiec, opisywać będziemy Trakt z
P z War.

Warszawy do Torunia, na którym iakie znaydują się Wygody po Austeryach i Miasteczkach w przeciągu pół Miesiąca oczekiwać będziemy nwiadomienia, a jeśli nikt przez niedbalstwo swoje w niczem nas nie zainformuje, tedy wyraziem tylko; Mostowe, Groblowe, i Przewozy na tym Trakcie znaydujące się.

w Miesiącu zaś Lipcu opisywać będziemy *Trakt z Warszawy do Krakowa*, zaczęć w przeciągu Miesiąca oczekiwać będziemy Gorliwości Obywatelów, przez których Grunta przechodzi ten Trakt, aby raczyli nadysłać nam uwiadomienia podobne o wygodach w Austeryach, i Miasteczkach, któredy ten Trakt przechodzi. Wszakże takowe uwiadomienie z Ichże własném dobrem będzie, bo Publicum wiedząc, gdzie się znaydują lepsze wygody, tam będą zmierzać swoje podrożne Popasy, i Noclegi.

Ponieważ Cła od Towarów *presse* na Lądzie przypadające przyzwoicie należą do Artykułu Transportu Lądowego, więc następujące Cła tu umieszczamy.

— *Dyspozycja względem Ekspedycji Wołów Ryczałtowych, lub Wieprzy Multańskich, transeunter przez Kray Polski do innych Krajów pędzonych.*

Kommissya Rzeczypospolitéy Skarbu Koron:
Chcąc przechodzić Wołów Zagranicznych Wołoskich, Kozackich Ryczałtowych zwanych, tudzież Wieprzy Zagranicznych Multańskich przez Kray Polski *transitem* do innych Krajów idą-

Idących, załatwić, i handlujących niemi do nie-
miania Kraju Polskiego zachęcić, opłaty Cel-
néy tranzytowéy na Cło od Wołu iednego
po - - - - - Zł: 5.

Na Akcydens zaś Skarbowy

od Wołu iednego po - - Gr: 12.

Od Wieprza Multańskiego Cła Zł: 1. Gr: 6.

Akcydens zaś. - - - - - Gr: 2. Sz: 2.

determinuje. Krowy zaś dwie za Wołu iedne-
go rozumiane być mają.

Którą opłatę całkowitą Komory Pogra-
niczne przy wycieściu do Kraju, i opowiedzeniu
ich przez Kupca na *transito*, po obrachowaniu
dokładném, od każdéy sztuki wybierać mają,
i Kwit Skarbowy na Expedycyą handlującym
wydawać. A takowe Woły lub Wieprze iako
na *transito* opowiedziane, aby w Kraju bądź w
całości, bądź w części przedawane nie były,
lecz przez tegoż samego Kupca, który ie bydz
na *transito* opowiedział za Granicę aby wypro-
wadzone były, Komissya ostrzega.

W dalszym zaś trakcie, Kupiec rzeczone
Woły, lub Wieprze, za Granicę pędzacy, na
żadnéy Komorze płacić nie niepowinien, o-
prócz na Komorze Nadwiślańskiéy w Prowin-
cyi Krakowskiéy, przy zkonfrontowaniu li-
czby Wołów, lub Wieprzy, z Kwitem pogra-
nicznym, na Wizę Zł: Pol: 1. od całej Ex-
pedycyi, i takowa Wiza na Kwicie zapisana
bydz powinna. Z takowym Kwitem pogra-
nicznym, i zapisaną na tymże przez Komorę Pro-
wincyi Krakowskiéy Wizą, na Komorze pogra-
nicznę Prowincyi Wielkopolskiéy przy wyi-
ście z Kraju będącéy, nadszedzsy Kupiec żadne-
go Cła Exytowego, lub Ewektowego płacić
niepowinien iak tylko: P 3 Na

Na Akcydens od każdego Wołu. po Gr: 6.

Od Wieprza Multańskiego. - po Gr: 1. Sz: 1.

A Komora takowa Pograniczna, przez którą Woły, i Wieprze za Granicę wychodzić będą; powinna uczynić z Kwitem Komory Prowincyi Ukraińskiej weryfikacyą, i znalazłszy zgodność liczby i tegoż samego Kupca wyprowadzającego, który Wieprze, lub Woły na *transito* opowiedział; dać mu powinna Kwit Skarbowy zaświadczający, iako po opłaceniu Akcydensu, w całości za Granicę onęż wyprowadził, a Kwit Komory Pogranicznej Prowincyi Ukraińskiej u siebie zostawi, i w Rejestrze Wizowym, przy zapisaniu Wizy zatknie.

Aby zaś przez opłacenie Cła Tranzytowego mnięszego, od Cła na Woły Zagraniczne w Kraju skonsumowane wyznaczonego, lub przez sprzedaż onychże w Polsce w Dochodach swoich Skarb nie był uszkodzony; Komory wchodne Prowincyi Ukraińskiej od Wołów, i Wieprzy Tranzytowych, Cło Taryfą *Importationis* na Woły, i Wieprze Zagraniczne oznaczone to jest:

Od Wołu. - - - po Zł: 6.

Od Wieprza. - - - po Zł: 1. Gr. 20.

wraz z Akcydensem wybierać od Kupców mają, i do Rejestrów Célnych takowe Expedycye zapisywać, z oznaczeniem: że ta Solucya jest od Expedycyi Tranzytowych.

Agdy Kupiec Kwit zaświadczający pograniczny Prowincyi Wielkopolskiej wyiście w zupełności rzeczonych Wołów, lub Wieprzy, za Granicę dowodzący, w przeciągu Niedziel 15. od Daty Expedycyi *ad Regnum* rachując, Komorze téy, na której Cło *ad Regnum*

gnum opłacił, okaże; na tén czas Komora ta Kupcowi. —

Od Wołu każdego opłacowanego z Percept Celnych. *Złt:* 1.

z Akcydensu. — — — — — *Gr:* 6.

Od Wieprza każdego Mulańskiego z Cła. — — — — —

Gr: 1.

z Akcydensu. — — — — — *Szel:* 1.

za poprzedzającym Właściciela Rewersem, powróci, i bonifikować będzie, a do potrącenia na Ultymie bonifikowaney kwoty, z Regestrów Celnych, na dowód, Kwit zaświadczaący Komory Prowincyi Wielkopolskiéy, i Kewers Kupca okazać powinna. Powrócenie zaś wyżej rzeczzonego *quantum* po upłynieniu terminu Niedziel 15. mieylca mieć nie będzie. Gdyby zaś który z Kupców Woły, lub Wieprze na *tranzito* opowiedziane komu sprzedał, bądź w całości, bądź w części iakiéy w Kraju, a takowy oneż nabywający za Granicę wyprawadzał; na tén czas iako rzeczona sprzedaż, odmienia istotną naturę tranzytu, tak, że żadnéy bonifikacyi zyskiwać nie może Komisyja oświadcza.

Ze zaś Enumeracya Wołów, i Wieprzy, dla Officyalistów Skarbowych przy Expedycyi onych *ad Regnum*, nie jest trudna, a zatém bydz nie powinna mylna; zaczęm gdyby nad Kwit Prowincyi Ukrainskiéy, na Komorach Prowincyi Wielkopolskiéy większa Prenumerata Wołów, i Wieprzy, z weryfikacyi okazała się, od każdéy sztuki nad Kwit będącéy, Komory Prowincyi Wielkopolskiéy, solucyą całkowitą tranzytową wraz z Akcydenssem dobrać do Skarbu powinny, a Officyalista Prowincyi Ukrainskiéy

nie dokładnie expedyjający, d uga taką solucyą za karę zapłacić do Skarbu będzie obowiązany. Reguła dla Komor Prowincyi Wielkopolskiéy przepisana, służyć ma i Komorom Pogranicznym Prowincyi Ruskiéy, gdyby w Kordon Austriacki Woły tranzytowe na sprzedaż szły.

Woły zaś lub Wieprze Zagraniczne, za Kontraktem od Skarbu otrzymanym *transeunter* przechodzące według Opisu Kontraktu expedyowane byćż mają.

Dyspozycyą ninieyszą względem Wołów Ryczałtowych i Wieprzy Multańskich do wszystkich Prowincyi dla wiadomości Oficjalistów Skarbowych przesłaną Kommissyą mieć chce.

*Dań w Warszawie na Sessyi Dnia 19.
Stycznia Roku 1786.*

Adam Łodzia Xiążę Poninński
Podskarbi Wielki Koronny.

mpp.

VI.

o Jarmarkach i Kontraktach.

Co do Jarmarków.

W Berdyczowie Mieście Xiążąt Radziwillów, leżącym w Woj: Kijowskiém od Dubna m. 26. przypada Jarmark wielki w Mieście Lipcu na S. Jan Starego Stylu, na którym znajdować się będą różni Kupcy z różnemi Towarami, którzy gdyby Gatunki i wielość swych Towarów ogłosić tém Publiczném Pismem, zapewna przy.

przyśposobiłoby się wi, éy do kupowania o-
nych, lecz gdy nie mamy żadnego donoszące-
go o tem przeto uwiadomiamy tylo, że będzie
znaydował się tam nayślawniéyszy w całej Pol-
sce Bibliopola J. P. Gröl Konfilylarz J. K. M.
mający w zysłkie nayprzednieysze Xiazki w
różnych Gatunkach i Językach, mięzy innemi
Gatunkami, będzie się zna, dowalo tam i Dzie-
ło nasze, to jest: *Dziennik Handlowy*.

Radzibysmy byli drukować o każdym Jar-
marku przed przypadniem, Miesiącem lub
dwoma, aby tylo donosić nam chcieli.

1. Gdzie i kiedy przypada ktory Jarmark?
2. Jakie na nim wolności i Wygody nay-
duią się?
3. Jacy i zkad Kupcy spodziewani?
4. Jakie Towary? a gdyby można specy-
fikować nawet Gatunki i wielość onych, co
właśnie należałoby do famych Kupców czu-
łości, bo to z ichże lepszym Dobrem byłoby.

w Lublinie Jarmarki wielkie od dawnych
czasów uprzywilejowane 4. do Roku bywały,
to jest.

1. Pro Purificatione B. M. V.
2. Na Zielone Swiątki.
3. Pro Assumptione B. M. V.
4. Na SS. Szymona i Judy.

Te Jarmarki, przed w Prowadzeniu Trybuna-
łów, Intratę i ludność czyniły Miastu, gdyż
wiele Kupców Zagranicznych przybywało od
Jarmarku do Jarmarku, inni przyiąwszy Mię-
skie wcale zostawali, oczem tylko Rejestra
nas nauczają, lecz bardziéy Winę Kładziemy
na

na pozwolone Jarmarki w Pańskich Miasteczkach, które Królewskim Miastom oczywista czynią krzywdę, i Zamiast Kupieckich Jarmarków, Gospodarskie tyło dosyć mizerne odprawiają się.

Tak o tém donosi Makarowicz Prezydent Miasta J.K.M. Lublina.

w Poznaniu — Jarmarki są 4. ale bardzo nie Ludne i bez Dowozu wszystkich Rzeczy.

Co do Kontraktów.

w Sandomirzu Kontrakty bywają na S. Jan, o Kupno, Zastawy, i Dzierżawy Dóbr.

w Poznaniu Kontrakty na S. Jan przypadają. — Jeśliby kto niepokoił na tych Kontraktach swych Transakcyi, a chciałby w późniejszym czasie dokonać; niech więc raczy nadesłać Uwiadomienie, tak o Summach iako i Dobrach, opisuując one tak, iak się zwykły opisywać w Dziele naszym, pod Artykułem o Dobrach.

Jeśliby po innych Miastach znajdowały się Kontrakty, tedy prosimy o oznaymienie wcześnie przed przypadnieniem onych.

VII.

O OPISANIU MIAST.

— Dalszy ciąg Opisania, czyli Numerowania Warszawy. —

Ulica

Ulica Leszno. Pierwsza Strona zaczyna się
od Nru 653. do Nru 696.

Nr.

653. Kamienica Ant: Ciećwierskiego z wiaz-
zdem.
654. Dworek Bluma.
655. Kam: z wiazdem Jana Tefznera.
656. Kam: z wiazdem Walentego Fayfra.
657. Kam: z wiazdem P. Gazińskiej Wdowy.
658. Kam: P. Krauzowéy Wdowy.
659. Kam: P. Frydrycha Litkie.
660. Kam: P. Freja.
661. * Pałac J.W. Potockiego Podkom: Kor:
662. Dworek P. Langiera.
663. Dworek Jozefa Knytia.
664. Wiazd do Kirchowa Luterskiego.
665. Kam: Jozefa Chrzanowicza.
666. Kam: do Kościoła Kalw: należąca z wiazd:
667. Kam: z wiazdem W. Przeddzieckiego.
668. Plac zaparkaniony J.W. Kraśńskiego O-
bożn: W: Koron.
669. Kam: Sz: Teppera.
670. Dworek Sławetn: Jana Szyszczyńskiego.
- * Kościół XX. Karmelitów.
671. Kłasztór tychże.
672. Dworek Szl: Michlera Stolarza.
673. Dworek z wiazd: J.W. Potockiego Wo-
jedy Rusk.
674. * Pałacyk J.W. Załuskiego Starsty Groje-
675. Kam: Jana Szufila. (ckiego.
676. Dworek Pawłowskiego Szewca.
677. Dworek Bernarda Graffa.
678. Kam: Łukasza Lagowskiego.
679. Dworek Szl: Bede Konowala.
680. Dworek z wiazd: Ur: Niegardowskiego.

681. Dworek z wiazd: Ur: Lenowieckiego.
 682. Dworek W. J. X. Kraiewskiego Kantora
 Kujaw: z wiazdami 2.
 683. Dworek z wiazd: Ur: Chelkowskiego.
 684. Dworek Fabiana Swiniarskiego.
 685. Dworek z wiazd: Ur: Tyczowy Wdowy.
 686. Dworek z wiazd: Merka.
 687. Dworek z wiazd: Ur: Wildy.
 688. Dworek z wiazd: P. Mar: Zmudzińskiego.
 689. Plac pusty do Juryzd: Leczna należący.
 690. Plac pusty do Miasta Leczna należący.
 691. Browar i Dworek Szl: Szyffa.
 692. Dworek z wiazd: Stanisława Bobowskiego.
 693. Dworek W. Dwernickiego z Placem i Ce-
 694. Browar z wiazd: Peterfa. (gielkami.
 695. Dworek IP. Urbana Foryfiera.
 696. Dworek z Ogirodem IP. Arenta.

Druga Strona Ulicy Leczno. od Nru 697. do 738.

697. Mlyn wietrzny Szl: Petorfa.
 698. Dworek Slawet: Kurkiewicza Krawca.
 699. Plac pusty IP. Cyborta Pifarza M: Leczna.
 700. Plac pusty JW: Potockiego Dzied: Leczna.
 701. Plac z Ogirodem W. Dwernickiego.
 702. Dworek z Wiazd: Tom: Grabówskiego.
 703. Kam: i Dworek Daniela Borych.
 704. Dworek z wiazd: Szl: Pawła Miaskiewicza.
 705. Dworek z wiazd: Deteffowskiego.
 706. * Palac J.W. Ordynata Zamoyfskiego.
 707. Dworek z wiazd: Mateusza Mikulskiego.
 708. Kamienicz: z wiazd: Jozefa Miecielskiego.
 709. Dworek z wiazd: Grzegorza Ryttera.
 710. Dworek z wiazd: Jozefa Gittlera.
 711. Kam: z wiazd: Jana Ziembifskiego.
 712. Kamieniczka i Dworek Jana Gabryela.

Nr²

713. Dworek z wiazd: Piotra Petza.
714. Kam: i Dworek Sukces: Tomaszewskich.
715. Dworek Zeydlera.
716. Dworek z wiazd: Gabryela Petza.
717. Dwor: z wiazd: IP. Woyciecha Grylewicza.
718. Kam: z wiazd: Mateusza Szymańskiego.
719. Kam: Szl: Szylla Piwowara.
720. * Pałac J.W. Giedroycia Bisk: Zmudzki.
721. Kam: IP. Cyborta Pisarza M. Leszna.
722. Ratusz Drewniany M: Leszna.
723. Kam: Szl: Jakoblona Jubilera.
724. Kam: IP. Jakobsonowey gdzie Cerkiw
J.W. Polla Rosyjskiego.
725. Dworek z wiazd: Franciszka Bimifigiera.
726. * Pałac J.W. Dzierzbickiego Woj: Łęcz:
727. Kam: Jana Petera.
728. Kam: z wiazd: Water Fayfra.
729. Kam: Jana Weysbat.
730. * Pałac J. O. Xiężny IMci Sapieżyny
Wojewodziny Smoleński.
731. Kam: z wiazd: Kryfityana Krygiera.
732. Kam: z wiazd: Szl: Jozefa Mazesz.
733. Kam: Szl: Kiepsa Kupca Sukienego.
734. Magazyn J.W. Potockiego.
735. Dworek Sl: Dangla Pufkarza.
736. Kam: z wiazd: Bandu Złotnika.
737. Dwa Dworki z wiazd: i Parkan Szl: Kry-
fityana Eberta.
738. Kamieniczka Szl: Szultza.

*Ulica Rymarska. Pierwsza Strona zaczyna się
od Nru 739. do Nru 742.*

739. Dworek Raszpla Stolarza.
740. Kam: P. Siedlecki Wdowy,

741a

741. Dworek Szultza Rymarza.

842. Kam: P. Wężyka.

Druga Strona Ulicy Rym: od Nru 743. do 744.

743. * Pałac J.W. Opieńskiéy Hetm: W. Litt:

744. * Pałac J.W. Potockiego Krayczyca Kor.

Ulica Elektoralna. Pierwsza Strona zaczyna się od Nru 745. do Nru 773.

745. Kamieniczka z wiazd: Knapla.

746. Kamieniczka z wiazd: Szytlera.

747. * Pałac J.W. Wielopolskiéy Staroś: Krak:

748. Kamienica Sztekierta.

749. Kam: z wiazd: Krauza Kowala.

750. Kam: z wiazd: Szl: Tomazsa Dangla Siodl:

751. Staynie z wiazd: Szl: Karola Dangla.

752. Kam: Szl: Ollie z wiazdem.

753. Parkan z wiazd: Szl: Peda.

754. Kam: z wiazd: Jakoba Fréytaka.

755. * Palacyk z wiazd: W. J. X. Wicherta
Kantora Infant.

756. Dworek narożny Béyma.

757. Dworek z wiazd: Ludwiki Grossowéy.

758. Dworek UU: Sliwickich Sukcesorów.

759. Dworek z wiazd: Antoniego Kracz.

760. Dworek z wiazd: Szl: Anny Ebertowéy.

761. Dworek z wiazd: Sukcesji: Matuszéwskich.

762. Dworek Franciszki Umińskiéy z wiazd:

763. Kam: z wiazd: Horalika.

764. Dworek Fraśnińskiéy Wdowy.

765. Dworek z wiazd: do Browaru Krauza.

766. Dworek z wiazd: Piotra Chmieléwskiego.

767. Dworek z wiazd: Belli.

768. Dw: z wiaz: Ur: Mateusza Zakrzéwskiego

Nr²

- 769. Dwor: z wiazd: Szymona Wendéwskiego.
- 770. Kamien: z wiazd: Czernika Brukarza.
- 771. Dwor: z wiazd: Ur: Wilczyńskiego.
- 772. Dwor: z wiazd: Ur. Mikołaja Minnich.
- 773. Dwor: Narożny W. Jakoba Szotla Adjutant:

*Druga Strona Ulicy Elektoralnéy zaczyna się
od Nru 774. do Nru 797.*

- 774. Dworek Fiszera z wiazdem.
- 775. Dworek i Browar Karola Henda.
- 776. Dwor: z wiazd: Ur: Jankówskiego Kom:
- 777. Dwor: z wiazd: Augusta Wolant.
- 778. Dwor: z wiazd: Jana Eberléyna.
- 779. Dwor: Ur. Jana Nowowieyskiego.
- 780. Kam: z wiazd: UUr. Dąbrowskich.
- 781. Dworek tychże.
- 782. Dworek z wiazd: P. Hénika.
- 783. Dom Drówniany IP. Jabłońskiego.
- 784. Kamien: Dawida Witycha.
- 785. Kam: Haydaszówskiego.
- 786. Kam: Kieberléyna.
- 787. Kam: Narożna J.W. Gorskiego Chor: War:
- 788. Dworek z wiazd: Woynickiego.
- 789. Dworek z wiazd: Hempla Stelmacha.
- 790. Dworek z wiazd: W. Baczkówskiego Kap:
- 791. Dworek z wiazd: Tomasza Dangla.
- 792. Dworek z wiazd: Łazowskiéy Wdowy.
- 793. Plac pusty W^e Pernetta.
- 794. Dworek Drew: Narożny W^e Pernetta.
- 795. Dworek z wiazd: Sukceff: Komorówskich.
- 796. Kam: z wiazd: W^e Grozmana.
- 797. Dworek JW: Bielińskiego Cześn: Koron:

Ulica Orla, zaczyna się od Nru 798. do 799.

- 798. Dworek z wiazdem Kinkla Malarza.

799.

799. Dworek Sztekierta.

Druga Strona Ulicy Orlej od Nru 800. do 804.

800. Dworek Jakoba Bala.

801. Kam: z wiazd: P. Grossowéy Wdowy.

802. Kam: Majora.

803. Kam: Franciszka Szwągiera.

804. Kam: Ur: Wenkie Doktora.

Ulica Solna zaczyna się od Nru 805. do Nru 812.

805. Dworek Gottliba Heza Stolarza.

806. Dworek Gottliba Roda.

807. Dworek Gottliba Plotnera.

808. Dworek Jana Bobówskiego.

809. Dworek Jana Michała Braum.

810. Dworek Etfertowéy.

811. Dworek z wiazd: Wawrz: Wóyciciego.

812. Karola Wéynerta.

Druga Strona Ulicy Solnéy od Nru 813. do 820.

813. Dworek z wiazdem Bartoldowey Wdowy.

814. Dwor: z wiaz: St: Felixa Kostrzewińskiego.

815. Dwor: z wiazd: Antoniego Henika.

816. Dwor: z wiazd: Gréybowéy Wdowy.

817. Ogród IMé Xiędza Wicherta.

818. Dwor: Michała Péyzjary.

819. Dwor: Héycza Szpadnika.

820. Dwor: Szl: Grotoffa.

*Ulica Ogrodowa. Pierwsza Strona zaczyna się
od Nru 821. do Nru 849.*

821. Dworek z wiazd: Wizbeka Siodlarza.

822. Dworek z wiazd: Frydrycha Fiszera.

823. Dom Częścią Murowany Częścią Drewn:
IMéi Paul Kastelli,

824,

Nr.

827. Dworek z wiazd: J.W: Potockiego Dzie-
dzica Lefzna.
825. Dworek z wiazd: IPana Ożarówskiego.
826. Dwor: z wiaz: Jakoba Gajewskiego Szew.
827. Dwor: z wiaz: IP. Antoniego Pialeckiego.
828. Dwor: z wiaz: Antoniego Kulczyckiego.
829. Dwor: z wiaz: Szym: Jerzembowskiego.
830. Dwor: z wiaz: Tomasz Remiszewskiego.
831. Dwor: z wiaz: Kazimierza Kulezyckiego.
832. Dwor: z wiaz: Ludwika Malinowskiego.
833. Dwor: z wiaz: Ur. Ignac: Dąbrowskiego.
834. Dwor: z wiaz: Frydrycha Neymana.
835. Dwor: z wiaz: Johana Wacha.
836. Dwor: z wiaz: Małgorzaty Mokrówskiej.
837. Dwor: z wiaz: Jakuba Puczkowskiego.
838. Dwor: z wiaz: Antoniego Rogalskiego.
839. Dwor: z wiaz: P. Gorzkowskiej Wdowy.
840. Dwor: z wiaz: Marcina Falkowskiego.
841. Dwor: z wiaz: P. Maryan: Gołaszewskiej.
842. Dwor: z wiaz: P. Karola Kaczorowskiego.
843. Dwor: z wiaz: P. Michała Jedlińskiego.
844. Dwor: z wiaz: i Ogrodem P. Jozefa Zie-
lińskiego.
845. Plac Zaparkaniony Lawendowicza Stolar.
846. Dwor: z wiaz: Ur. Macieja Nietxy.
847. Dwor: z wiaz: Stanisława Kulpińskiego.
848. Dwor: z wiaz: Ur. Andrż: Mrokowskiego.
849. Kam: i Browar Jana Winklera Piwowara.

*Druga Strona Ulicy Ogrodowej, zaczyna się
od Nru 850. do Nru 883.*

850. Dworek P. Malewskiej Wdowy.
851. Dworek P. Rocha Morantego.
852. Dworek P. Franciszka Woyciechowskiego.
853. Dwor: z wiaz: P. Kaspra Dołęgowskiego.

Q

854

854. Dworek P. Jana Sobierańskiego.
 855. Dworek P. Stanisława Pankiewicza.
 856. Dworek i Browar Stęcla Piwowara.
 857. Dworek P. Karola Dragóńskiego.
 858. Dworek P. Woyciecha Lipińskiego.
 859. Plac zaparkar: IP. Łuk: Dworakówskiego.
 860. Dworek Alexandra Rymfzy.
 861. Dworek P. Franciszka Pińczatowskiego.
 862. Dworek P. Jana Lupińskiego.
 863. Dworek P. Szymona Bagińskiego.
 864. Dwor: z Ogród: P. Szym: Dobrzańskiego.
 865. Dworek P. Piotra Czaplikowskiego.
 866. Dworek Ur. Jana Zarzyckiego.
 867. Dworek Gottfryda Leniburga.
 868. Dworek Gottfryda Gulnowskiego Piekarza.
 869. Dworek Sławetn: Samuela Girster.
 870. Dworek Ur. Kazimierza Malinowskiego.
 871. Dworek Ur. Stanisława Cybulskiego.
 872. Dworek Wiel: Jana Chrzęszcza Kapitana Gwardyi Kon: Koron.
 873. Dworek Wiel: Hoffmana Pułkownika.
 874. Dworek Sławet: Słowińskiego Rzeźnika.
 875. Dworek Sławet: Doroty Maciejewskiej.
 876. Dworek Sławet. Pruszyńskiego Piwow.
 877. Dworek Wiel: Przeradowskiego Mieczn: Ziemi Rożańskiej.
 878. Dworek St: Andrzeja Fiszera Garbarza.
 879. Dworek St: Jana Giepperta.
 880. Dworek St: Krzysztofa Jęcza.
 881. Dworek St: Krystiana Kirszteln.
 882. Dworek St: Jana Wilke.
 883. Dworek St: Frydrycha Hautza.

Ulica Biała zaczyna się od Nru 884. do Nru 886.

884. Dworek P. Jakóba Słomkowskiego.

885. Kamienica P. Benianina Bartoldy.

Druga Strona Ulicy Białej od Nru 886. do 890.

886. Dworek Sławet: Jana Kurtza.

887. Dworek Karola Druzyalskiego.

888. Dworek Sławet: Frydrycha Nysza.

889. Dworek wspólny Beńkie i Babst.

890. Dworek Szl: Antoniego Fontanniego.

Ulica Chłodna. Pierwsza Strona zaczyna się od Nru 891. do Nru 912.

891. Dworek Sławet: Horalika Mydlarza.

892. Dworek Sław: Franciszka Ławendowicza.

893. Dworek Sław: Woyciecha Frackiewicza.

894. Dworek Sław: Krzysztofa Czochońskiego.

895. Dwor: z wiaz: Ur. Jozefa Witkowskiego.

896. Dworek Szczepana Guzowskiego.

897. Dworek Tomasz Zboińskiego.

898. Dworek Gottliba Pepmel.

899. Dworek Ur. Rudzyńskiego.

900. Dworek Ur. Franciszka Skłodowskiego.

901. Dworek Ur. Łukasza Dworakowskiego.

902. Dworek Krzysztofa Koźmala.

903. Kamienica Narożna Ur. Łapińskiego.

904. Dworek Klementa Brychcińskiego.

905. Dworek Buczkowskiego.

906. Dworek Stęcla Piwowara.

907. Kamienica Ur. Ignacego Nowakowskiego.

908. Dworek Andrzeja Lupińskiego.

909. Dworek Ludwika Berenta.

910. Dworek Wawrzyńca Niwińskiego.

911. Kamienica Wawrzyńca Rutkiewicza.

912. Kaminica P. Mańowskiéy Wdowy.

*Druga Strona Ulicy Chłodnéy, zaczyna się
od Nru 913. do Nru 933.*

- 913. Dworek i Kamieniczka Bryndziewicza.
- 914. Dworek Jabukowskiego.
- 915. Dwor: J.W. Mikorskiego Podkom: Gołtyń.
- 916. Dworek Ur. Świętosławskiego.
- 917. Dwor: z wiazd: Grzegorza Prosińskiego.
- 918. Dworek z wiazd: Jana Kala.
- 919. Dwor: Narożny z wiaz: Bandurówskiego.
- 920. Dworek Ur. Zofii Majewskiéy Wdowy.
- 921. Kamienica z wiazd: Antoniego Halmana.
- 922. Dworek Elzbiety Grodkowéy Wdowy.
- 923. Dworek Walentego Muradowicza.
- 924. Kamienica Marcina Rezlera.
- 925. Dworek Jana Neyberta.
- 926. Kam: JW. Chrapowickiego G M. Woysk Li
- 927. Dworki JW. Walickiego Woj: Rawsk.
- 928. Kamienica i Dworek Zydką Rzeźnika.
- 929. Dworek Wiel: Szwaczkyka Pułkownika
Woysk Rosyjskich.
- 930. Dworek Ur. Jabłońskiego.
- 931. Kamienicz: z wiaz: Szl: Lagowskiego.
- 932. Dworek Sławet: Kryśtyana Fiszer.
- 933. Dworek Wielm: Hiża Majora.

*Następuje Ulica Koszary Mirowskie, oczém
pożniéy.*

— *Opisanie Miasta Sandomirza, z Uwagami
potrzebnemi, do polepszenia onego.*

Sandomierz Sandomiria Miasto Stołeczne nie-
gdys Xięstwa, a teraz Województwa San-
do.

domirskiego. Było Rezydencyą Dziedzicznych
Xiążąt, a potém i Monarchów Polskich, wżak-
że i Krolowie Polscy często tu przemieszkiwali.
Położenie tego Miasta Geograficzne jest pod gra-
dusem 50. i minutą 25. Szerokości; a pod gra-
dusem 39. i minutą 35. Długości. — Leży na
lewym brzegu Wisły na górze wyśokiéy bli-
sko 50. łokci. — Wisła zaś jest Granicą od
Gallicii. — Powietrze tu jest zdrowe; umiar-
kowane. — Dawność; Zamku i starego Miasta
Sandomierza będącego na tém miejscu, gdzie
teraz Przedmieście zwane *Krakowskie* dla wiel-
kiéy odległości czasu dowiedzieć się nie można.
— Teraźniéysze Miasto Sandomierz jest zało-
żone przez *Leszka* czarnego, Xiążęcia dziedi-
cznego Sandomirskiego, oraz Monarchę Pol-
skiego w roku 1286. — Oprócz Przedmieściów
zwanych *Krakowskie*, *Opatowskie*, *Zawichostkie*,
i *Rybitwy*, same Miasto murem opasane przez
Kazimierza Wielkiego około roku 1362. — W
murach ma łokci Kwadratowych 841,024. —
Fundowane jest na Łanach *Frankońskich* 228. z
których dziś Miasto posiada 60. Duchowni 50.
a Szlachta 30. — Odpadło w Kray Cesarzski oko-
ło 5. Łanów, reszta Łanów więcéy niż 80. ozna-
czają Awulsa dotąd jeszcze nie odkryte. Ma to
Miasto własne trzy Wioski fundowane na Ła-
nach *Frankońskich* 42. które są kupione w ro-
ku 1311. W Sandomierzu liczy się Kościołów
10. Klasztorów 5. Szpital z funduszem dla Xię-
ży 1. Szpitalów dla Swieckich także z fundu-
szami 3. Sem narium Kleryków 1. Collegium
Poiezuickie i Szkoły w nim. — Zamek oczeku-
jący dachów i ścian reparacyi, a po części już
spusztoszony; — W Nim jest *Archivum Grodu*

Sandomierskiego, i mała część Ziemstwa, bo inne Części Archivum Ziemskiego z innych miéysc nie są dotąd przeniesione w jedno miéysce. — Domów ma 542. Placów pułtych 40. Ludzi wszystkich okładem 3000. z tych Żydów 383. — Ratusz w śródku Miasta murowany i w nim Archivum Miéyskie. — Młynów Wiślanych wodnych 6. — Dawniéyszych lat było tu Winaic około 20. — Jurysdykcyę Sądową 3. Duchowna ieszcze od Roku 1300. Grodzkie Sądy odprawiają się w 4. Kadencyach podług Konst: 1590. *AN*: 580. Odprawowały się dawniey i Sądy Ziemskie; — Ządanie iest powizechniéysze, aby się tu odprawowały i teraz iako chcą tego Prawa = Statut: *Ru* 1543. fol: 571. *Item* Konst: 1580. fol: 484. *Item* Konstytucyi: 1588. fol: 484. *Item* Konst: 1658. *Item* Konst: 1704. fol: 65. — Wszakże dla poprawy Budynków Miasta tego Nuzność radzi, aby w tém Mieście iako Główném i Stołeczném tego Województwa odprowały się i Séymiki, iako przepisuie Prawo Konst: 1768. fol: 270.

Jest tu Poczta, ale poboczna, Nuzność wyciąga, aby Poczta albo z Lublina prosto przez Sandomierz szła do Krakowa, albo z Warszawy na Ra om osobna szła do Sandomierza; to bowiem Miasto z wielu powodów częstéy i prędkiéy Korrespondencyi potrzebuie, a szczególniéy że iest Portowe i Handlowe Miasto, ma kilkorzyste Jurysdykcie Sądowe, Interessi Skarbu do Cła i Magazynu, — Garnizon, — Szkoły, i inne.

Województwo Sandomirskie miało sześć Powiatów, *Sandomierski, Wiślicki, Puławniński, Che-*

Chęciński, Opoczyński, i Radomski, nad to Ziemie *Stężycką*, przez zabór Kr. Ju zmniejszyło się to Wójewództwo, z którego do Gallicyi odpadło mil kwadratowych 190. — Niechce tu wylizzać Miast, i Wsiów każdego Powiatu, i które z tych w co obfituje, — Sam Powiat Sandomierski do Poliki teraz należący ma Miast wszystkich 25. Wsiów zaś 580. — Wyraża się tu tych wszystkich Miast odległość od Miasta Sandomierza na mile Polskie.

Zawichost mil	2.	Ostrowiec.	—	5.
Koprzywnica.	2.	Denków.	—	5.
Klimuntów.	3.	Tarłów.	—	5.
Ożarów.	—	Polanec.	—	6.
Janików.	—	Wąśniów.	—	6.
Gliniany.	—	Raków.	—	6.
Łafocin.	—	Staszów.	—	6.
Osiek.	—	Łagów.	—	6.
Opatów.	—	Kunów.	—	7.
Chmielów.	—	Słupia.	—	8.
Bogorya.	—	Borzecin.	—	9.
Iwaniska.	—	Wąchocko.	—	10.

Ténże Sandomierz odległy jest od Lublina mil 11. od Krakowa mil 20. od Warszawy mil 25.

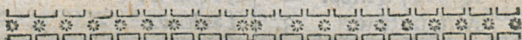
Tak donosi Sandomierzanin.

Dziennik Handlowy, widząc, tak znaczną gorliwość i Światło tego Sandomirzanina, życzyłby sobie mieć szczególną Korrespondencyą z nim, aby mógł czerpać dla Kraju korzyśne od niego wiadomości, poki zaś będzie bezimiennym tén Obywatel, póty nie będzie można wiezieć do kogo i iak mamy adresować nasze Żądania, wszakże jeśli tén Godny Sandomierzanin zechce Imię swoje mieć utaiłone, przyrzekamy

Obowiążkiem Wiary Publiczney dotrzymać.

O gdyby! więcej było tak gorliwych Obywatelów, łatwo Kray miałby wszystkie Okoliczności Handlowe wyjaśnione, a z czasem zwłaszcza pod tak pożytecznym Panowaniem, przyszedłby do tego stopnia Doskonałości Handlu, w jakim już nas uprzedziły Pograniczne i dalsze Narody.

Czekamy innych Miast gorliwości w nadeśłaniu podobnych opisań. — Mianowicie w co, które Miasto, Województwo, Powiat, lub iaka Okolica obfituje.

VIII.

o Dobrach do Przedazy Zastawy lub Dzierżawy.

— w Ziemi Rawskiej Wieś cum attinentijs do przedania za Złt: 100,000.

Bartonówka cum Attinentijs Mroczkowieze, i Wiechniowice. — Chłopów Gospodarzy ma 45. — Stawów 4. — Młyn wodny. — Browar z Gorzalnją. — Karczem 2. — Lasu sosnowego do Opalu i Budowy — dosyć. —

Wysiewu na Intratę po 2. Ziarna.

Zyta.	-	-	-	Korcy	-	110.
Pfzenicy.	-	-	-	Ditto	-	3.
Zyta Jarego.	-	-	-	Ditto	-	7.
Jęczemienia.	-	-	-	Ditto	-	15.
Owsa.	-	-	-	Ditto	-	64 $\frac{1}{4}$.

Ta.

Tatarki.	-	-	-	Ditto	-	17. ³ / ₄ .
Grochu.	-	-	-	Ditto	-	1. ³ / ₄ .
Prosa,	-	-	-	Ditto	-	¹ / ₄ .
Rzepaku.	-	-	-	Ditto	-	¹ / ₆ .
Siana.	-	-	-	Fór	-	42.
Arędy z Browaru.	-	-	-	Złt:	-	150.

Warzywa Zagonów 140.

Intraty całej in summa czyni Złt: 4,236 Gr: 20.

— Na Trakcie Białej, leży od Warszawy 11.
Mil od Białej 3. Mile.

Cheący nabyć takowe Dobra ma uczynić
Referencyą do *Dziennika Handlowego*; zkaż
dokładną we wszystkiem odbierze Informacyą.

Przedaż tych Dóbr na Wieczność za Złt:
100,000., a w tym Targ.

NB. Te Dobra są czyste bez żadnych Długów.

— w Wojewodztwie Łęczyckiem Dobra
do przedania.

Zaborów, Komorów, Cekanów, Starzyce,
Lipianki, Pisarzec w Wojewodztwie Łęczy-
ckiem Powiecie Brzezińskim na Trakcie z War-
szawy do Piotrkowa o Mil 14. od Warszawy —
z Łakami, Lasami. i Łądem nad Pilicą. — Te
Dobra są Łowczego Zakroczymskiego Mokr-
skiego Dziedziczne.

— w Ziemi Ciechanowskiéy Dobra do przedania.

Chumieczyno, Sempiki, Marchwaty, Stry-
jewo, Styjenko, Piszczółko małe i duże, Mo-
dzele, Raki, w Ziemi Ciechanowskiéy niedale-
ko Miasta Pruskiego Działdowa, mil 10. od War-
szawy. W Gruntach ilarstych Pszennych. — Te
Dobra są Dziedziczne Mokrskiego Łowczego
Zakroczymskiego,
— Suk-

— Sukcesya do zbycia.

Sukcesya po niegaję Podczaszym Koronnym, Wojewodzie Podlaskim, Opacie Czerwińskim Leżczyńskich, śmiercią Mycielskiego, Starosty Lubiatowskiego Dożywotnika spoula na Teodora Mokrskiego Sędziego Zakroczymskiego. — Ktoby tey sobie życzył nabyć tak téy Sukcesyi jako i Dóbr, wyżey namienionych, ma się referować do *Dziennika Handlowego*. — Datt w Warszawie 24. Maja 1786. Teodor Mokrski Łowczy Zakroczymski.

NB. Ténże W. Mokrski za odczwą *Dziennika Handlowego*, ma pokazać na to wszystko zapewnienia i zupełną informacyą.

w Województwie Podlaskiem Wieś na sprzedaż.

w Ziemi Bielskiej jest Wieś do sprzedania, w Gruntach dobrych, Łakach obfitych, Ryb podobatek miące, z Młynem wodnym na dwa koła. — Lasy są na Opal i Budowle. — Chłopów 40.

Ktoby życzył nabyć, może z Dziedzicem uczyniwszy ugode, dać teraz czwartą Część Summy ugodzonéy, a resztę na Dobrach tychże bezpieczeństwo zostanie przez Ewikcyą do lat 3, płacąc Procent roczny od pozostałéy Summy.

W takowém żądaniu, ma uczynić Referencyą do *Dziennika Handlowego*, a ztamtąd odbierze Informacyą o Dziedzicu.

— *Miasteczko w Ziemi Ciechanowsk: na Zastaw.*

Miasteczko Dziedziczne Krzynowłoga mała — 2. mile od Pruskiej Granicy, a 3. mile od Miasta Ciechanowa ze wszelkimi wygodami z Prowentem 13000. jest od S. Jana do Zastawy.

wy. *Ad Conferendum* z Wiel: Szymanowskim
Stolnikiem Warszawskim. Datt w Warszawie
Dnia 27 Maja 1786.

— *Wtęże Ziemi Dobra* cum Attinentijs za
500,000. do przedania

Ktoby sobie życzył tych Dóbr. i chciał o
nich dokładną wziąć Informacyą, niech się
referuje do *Dziennika Handlowego*, a łatwo
będzie mógł powziąć wiadomość, gdyż Dzie-
dzie tych Dóbr znajduje się teraz w Warszawie.

IX.

o Projektach Handlowych.

Dowód czyli Odpowiedź na Propozycyą wyra-
żoną w Miesiącu Kwietniu *Dziennika Handlo-
wego* = Jak Cła stanowione, na Handel są
szkodliwe nie tylko Poliszczemu ale każdemu
Krajowi Rolniczemu. =

I. **N**ierozumieymy bynajmnię, żeby Prze-
kupniowie ponosili swoim kosztem cię-
żar ustanowionych Cél na towary: wypłacają
je w prawdzie po Komorach przywożąc i wy-
wożąc, lecz to co wypłacą, rachują sobie mię-
dzy poniesionemi handlu swego kosztami, i na
sprzedawanym towarze, nie tylko całą sumę
zapłaconych Cél wyciągają, ale nad to szuka-
ją Prowizyi od téy Summy. Zkąd każdy po-
znać może, że Cło iakieżkolwiek, jest daleko
większe rzeczą samą, niżeli się na pozór wy-
daie w przepisaniu jego; co się jeszcze pokaże
lepięj na swoim miejscu.

2. Któż więc płaci Cło takowe? oto albo pierwsi Przedawcy materyłów, i towarów, od których Przekupniowie na handel wykupują, albo ostatni Kupcy, którym oni przedają; według tego, iak pierwszą rękę przyciskać będzie potrzeba, i konkurencya przedawania, iak ostatnia ręka mieć będzie sposób kupowania, i wystarczenia na własną konsumpcyą. Mogą płacić Cło Pierwsi Przedawcy, ponieważ nie tak dobrze i płatno przedadzą swój towar, iakby go sprzedać mogli, gdyby Cłem nie był obciążany, a zatem co do ceny podwyższony dla ostatnich Kupców: mogą płacić także też samo Cło i ostatni kupcy; bo albo drożey będą musieli kupować towary dla swojej konsumpcyi, albo nie mając za co drożey kupić, kupią ich mniéy niżeliby kupić i konsumować mogli, gdyby towarów Cena nie była podwyższona przez płacenie od nich Podatku Celnego. W pierwszym razie na nich spadnie Cło wypłacone Pierwey od Przekupniów, w drugim zaś mniéy kupując, zwałą tém samym ciężar wypłacenia Cła na pierwszych Przedawców, którzy nie mając tak dobrej sprzedaży i płatności dla swoich towarów, muszą albo mniéy sprzedać, albo taniéy. Jeżeli mniéy sprzedadzą, więc tracą natém, co im się zoftanie nie sprzedane; jeżeli przedadzą wszystko taniéy iak pospolicie bywa, tém samym tracą to wszystko, co by mogli zyskać, kiedyby ostatni Kupcy, będąc w stanie wykupienia, powiększyli byli przez swoją konkurencyą cenę towarów do sprzedania gotowych. — Może się tu komu zdawać rzecz nie pogodzona w sobie saméy, dla czego według zachodzących okoliczności

raz na pierwszych Przedawców, drugi raz na ostatnich Kupców spadać będzie Cło ustanowione. Lecz takowa przeciwność ułatwiona zostanie, kiedy uważemy, że każdy pierwszy Przedawca i ostatni Kupiec, nie tylko jest na przemiany raz Przedawcą drugi raz Kupcem, ale nawet nie może być kupcem nie będąc przedawcą, nie może być przedawcą nie będąc kupcem. Tyle każdy kupuje, ile sprzedaje, tyle sprzedaje, ile kupuje; ponieważ zawsze i wszędzie kupować lub sprzedawać, jest to zamieniać jedno za drugie.

3. Już tedy widzimy, że nie Przekupnictwie, lecz albo pierwsi Przedawcy albo ostatni Kupcy ponoszą ciężar podatków Celnych; nie dosyć jednak na tem, trzeba jeszcze pilnie przypatrzeć się czyli prawdziwie tenże ciężar dźwigają bez żadnej różnicy wszyscy pierwsi przedawcy i ostatni kupcy, iako przedawcy i kupcy, czyli też pewni tylko z pomiędzy nich iako ci, od których się żywią, i na których się istotnie fundują wszystkie Klasy Obywatelów, porządną Społeczność Polityczną składające.

Albo ci pierwsi przedawcy i ostatni kupcy są Dziedzicami gruntu, albo są Dzierżawcami u Dziedziców gruntu, albo nakoniec inni ludzie do tej klasy Obywatelów należący w każdym Państwie, która przez jakąkolwiek pracę swoją, usługę, industrią, i talent szuka dla siebie zarobku, lub iak inaczej zowią *salarium* w expensie corocznej Dziedziców, i Dzierżawców. My śmiało i niezawodnie twierdzimy, że nikt inny tego Cła nie płaci rzeczą samą i w ostatniej ręce, tylko sami Dziedzice, dla tej jednej, kto ją pilnie uważy, oczywiście przy-

przyczyny; iż oni tylko w każdym Kraju są Pa-
nami pierwszemi, są pierwszemi Dystrabulatorami
wszystkich dóbr ziemskich do potrzeb ludzkich i
Konsumpcyi służących, które pochodzą iedynie
z ziemi, z nięj się co rok odradzają, i przez
uprawę roli przynależają, które iako matery-
ał, albo iako wyrobiony towar idą na zamianę
i handel między ludźmi; a których to Dóbr ziem-
skich coroczną dystrybucyą z rąk Dziedziców i
Dzierżawców wychodzącą, i rozchodzącą się,
wyraża cyrkulacya Pieniędzy, za miarę, i zarę-
koynią onęjże służących.

Nie płacą i płacić nie mogą Dzierżawcy
gruntu; bo albo to Cło rachując sobie, które
im tamże sprzedaż łatwą i płatność Krescen-
cyi, mnięj dają i rachują czystęj intraty dzie-
dzicowi, iakby ją większą rachowali, gdyby
większą ceną szacowane były rzeczy wcho-
dzące w krescencyą; albo też uczyniwszy pier-
wéy kontrakt z Dziedzicem na lat kilka, nie
mogą według miary Cła ustanowionego po-
żnięj umnięyszyć czystęj intraty Dziedzico-
wi. W pierwszym razie rzecz oczywista, że
Dziedzice płacą, w drugim zaś, Cło zastępo-
wane do czasu od Dzierżawców, umnięyszyć
im musi sposobów łożenia expens cokilkole-
tnich i corocznych, albo takich iakie łożyli,
albo co raz większych. Za umnięyszeniem
sposobu łożenia z wyczaynych expens. ruynu-
je się Dzierżawca, z kąd nastąpi nieuchybny u-
padek Urodzajów, i zmnięyszenie czystęj in-
traty dla Dziedzica, którą poność będzie przy
nowéy sądzie gruntu swego, z większą nie
rownie swoją szkodą, niżeliby był utracił, nie
chcąc ruiny, i krzywdy Dzierżawcy swego.

Jeżeli zaś Cła naznaczone niezubożą Dzierżawców, co się rzadko trafiać zwykło, ale tylko odbiorą im sposób łożenia większych expens Gospodarskich; będą także i z téj miary cierpieć Dziedzice; ponieważ na ten czas Cła takowe nie pozwolą im tyle przyczynić czystéj intraty, ile im odbiorą sposobu powiększenia expens Gospodarskich.

Nieplacą także i płacić nie mogą inni ludzie, którzy nie będąc Dziedzicami, lub też Dzierżawcami, szukają zarobku swégo albo *salarium* u tych i utamtych, przez łożenie dla nich własnój pracy i iakiéyżkolwiek usługi. Tyle bowiem pracę swoję taxują, tyle im Dziedzice Dóbr i dzierżawcy muszą płacić za podéymowanie onéyże, ile ich ta praca, albo raczéj ile przy pracy pożywienie kosztuje, i inne potrzeby. Albo tedy za powiększaniem Ceny Towarów, i Materyałów przez Cło, ustanowione szukać będą większego zarobku, więkšzéj pretendować zapłaty, a tém samém ci za nich zastąpią Cło nałożone, którzy ich roboty i usługi potrzebując, trzymają ich na swojéj expensie, albo kiedyby powiększoną Cenę rzeczy mieli dźwigać, bez powiększenia *salarium*, co długo i bez gwałtu trwać nie może, toby na ten czas, sami mniéj odbierając w zarobku, a więcéj mając wydatku, nie mogli tyle rzeczy kupować i tyle konsumować, ileby używali, gdyby zupełna zachodziła proporcya dla nich między sposobem lub miarą kupowania i miarą zarabiania. Co jeżeli nastąpi, toć tém samém Dziedzic Dóbr za umniéyszoną konsumpcyą a zatem i konkurrencyą, poność będzie nieuchybnie uszczerbek w sprzedaży
i

i płatności należących do niego produkoyi ziemskich, z kąd umiemy lub niedobrze przedając, spadnie na niego ciężar Cel nałożonych w Kraju.

4. A jeżeli sami Dziedzice Dóbr, Celny podatek znosić muszą, co się tu krótko tylko pokazało, więc dając oprócz tego gruntowy podatek, na czystey intracie według pewney i nieodmienney miary, raz na zawsze ułożony, iak wyciąga koniecznie naylepszy porządek towarzyski, który się na porządku naturalnym funduje, więc mówię, na ten czas dwa podatki zamiast iednego płacić będą. Takowa uciążliwość osobliwie z podatku Celnego na nich spadająca niemoże ich dotyczyć, żeby im albo nieodbierała częstokroć sposobów polepszenia Agrykultury, albo nie ruynowała w nakładach rolniczych, albo nakoniec żeby ich przez umnięyszoną znacznie czystą intratę, niepociągala do tego, że będą woleli obracać swoię pracę, usilność i Kapitały pozostałe do iunych nieplodnych i czezych robót. To *pierwsza* niezmierna szkoda, którą nieoabytnie ściągają dla Kraju rolniczego, Cła nałożone na handel: ponieważ albo umnięyszają obfitości Dóbr Ziemskich przez zruynowanie rolników, albo téż przeszkadzają powiększeniu Agrykultury, i za nią następujący większy obfitości tychże Dóbr Ziemskich. Takowey szkody i utraty miara nie w iednakowym zostaje stanie, ale coraz większa przyrasta każdego roku, niżeli była przeszłego, póty, póki trwają Cła nałożone.

Druga szkoda, którą przynoszą Cła ustawione, jest ta zaisze, iż niżeli na Dziedziców

ców spadną, tym czasem każdemu kupującemu i sprzedającemu umnięyszaia sposobów do czynienia zamiany i konsumpcyi, tym czasem umnięyszaia konkurrencya w sprzedawaniu i kupowaniu; zkad nastąpić musi mniej łatwa sprzedaż, mniej dobra płatność dla produkcyi ziemskich co rok się odradzających. Raz tedy cierpieć w tym będą ólnicy, że im się, iakośmy wyżej pokazali, albo mniej albo nie więcej rościć będzie, drugi raz w tym, że to co się im urodzi nie tak dobrze popłacać będzie.

Trzecia szkoda na tym zawisła, iż te Cła ruynując Rólników i Dziedziców, przyprowadzają Agrykulturę do gorszego co raz stanu, za które upadaniem umnięyszać się musi obfitości Dóbr Ziemskich, która gdy umnięyszona zostanie, nie tylko ludność Krajowa zmnięyszyć się musi, ale nawet ta zubożyć niezmiernie, która się już znajduje, zkad nastąpić musi umnięyszenie Konsumpcyi, a zatem umnięyszenie Handlu i zamiany, na którym Cła będąc ustawione, same siebie do ruiny i zmnięyszenia przyprowadzą. I dla téy ci to przyczyny między inżemi widzimy, iako Européyskie Państwa fałszywą Ekonomiką uwiedzione, podwyższają ustawicznie Cła od towarów, nie mogąc się albo niechcąc postrzec w téy mierze, że im więcej podnoszą Celnego Podatku, tém go samym mniej wybierać będą.

Czwarta i ostatnia szkoda, bo innych wspominać nie będziemy, jest ta zaiste, iż znaczne bardzo Kapitały z Cél zbierane, gdyby iako Podatek niebyły wybierane do Skarbu publicznego, zostawałyby się zapewne w ręku Rólników, którzy mogliby jełożyć na polepsze-

pízenie kwitnącý, lub podźwignienie opusz-
czonéy Agrykultury swoiéy; zkądby większe
bogactwa, większa ludność, większy podatek
gruntowy nastąpił. Z Cél zaś zbierane summy
zostają się i rozchodzą pospolicie między tak-
wemi ludźmi, którzy je żązywając dla własnégó
konsumpcyi, nie obracają oraz i nie łożą ich iak
Rólnicy na odrodzenie albo raczéy na przyczy-
nienie nowych produkcyi Ziemskich, ale iedy-
nie na konsumpcyą tych, które już są wypro-
wadzone, bez pomnożenia kwoty i obfitości
onychże.

Wszystkie te szkody za ustanowieniem
Cél nieuchybnie następujące, z których iedne
do tego ściągają, że produkty ziemskich zna-
cznie co rok umniejszają, drugie zaś oprócz
straty i uszczerbku niepozwalają powiększać
i przyczyniać téż obfitości, i bogactw Kra-
jowych; wszystkie mówię te szkody z tak-
wych przyczyn oczywistych nie porównane
i straszne dla całego Narodu Rólniczego, a w
nim naypierwéy dla Rólników i Dziedziców
Gruntu pokaza się ieszcze daleko większe, da-
leko nieznosiéysze, kiedy zechcemy krótko
roztrząsnąć naturę samego podatku Celnego,
uważając w nim nie to co za sobą pociąga, i na
kogo z uciemieniem spada, ale iedynie iak
jest z siebie niepożyteczny, iak trudny do u-
miarkowania, trudniéyszy do wybierania.

A nayprzód takowe Cła albo raczéy ra-
czéy takowy Celny Podatek jest sam z siebie
arbitralny, to jest na niezym pewnym i wido-
cznym nie ufundowany, lecz naywięcéy od
niestatecznéy opinii, chęci lub wymysłu ludzkie-
go dependujący. Ziakiéyżkolwiek strony bę-
dzie-

dziemy się zapatrywać na niego, niepodobna jest co pewnego znaleźć, żeby się można miarkować, jaką miarą powinien być nakładany. Cena towarów pod Cło podpadających jest odmienna z wielu przyczyn i okazyi: dobre lub miserne mienie pierwszego sprzedawcy tych Towarów, albo też ich Kupca ostatniego, są to szczególności przed wiadomością publiczną ukryte. Jak wielka towarów wprowadzonych lub wyprowadzonych za Granice nastąpi konsumpcya, iak wielka będzie tego roku lub przyszłego, iak łatwa i płatna, wszystko to nie tylko nie może być dostatecznie wiadome, i określone, ale nawet nie może zostawać zawsze iednostaynie. Zład tyśiącznym odmianom i niepewnościom podpadając, wynikający profit Skarbowy z takowego Celnego Podatku, musi to nastąpić, że miera nałożenia onegoż, podwyższania lub zmniejszania, rozciągnięcia lub excypowania pewnych towarów od iego ciężaru, będzie także dependowała arbitralnie, od potrzeby, chciwości odmiennego zdania naywyższey w Kraju Władzy, do którey należeć będzie stanowienie, i przepisywanie onegoż. Takowa arbitralność stanie się ieszcze uierównie cięższa i szkodliwsza, kiedy ściągając na Obywatelów niepewność względem używania służących im Práv Własności i Wolności, żnuboży ich oraz rzeczą samą, iako się wyżej pokazało, i zagrodzi drogę do przyczynienia prywatnych i publicznych Dostatków.

Powtóre. Nierozwódząc się z tym, o czym nikt nie wątpi, iak jest trudny do wybierania Celný Podatek, a zatym niezmiernie kosztujący; uważmy raczey, iak mało co przynosi pro-

fitu czystego do Skarbu publicznego. Porachowawszy bowiem co z niego na stronę iść musi przez niedozor, chciwość i nieposzlakowane zyski prywatne Celników, Dozorców, i Rewizorów, porachowawszy co płaca i utrzymywanie tychże samych Celników kosztuje, porachowwszy iak się sam co rok znacznie ruynuje Celný Podatek, przez następujące za nim umniejszenie produkcyi ziemskich, handlu i konsumpcyi, porachowawszy co Rządowi Krajowemu trzeba podéymować zabiegów i ostrożności, co czynić stratę przynoszących odmian, co zbrojnych ludzi trzymać na wymuszenie onegoż; porachowawszy nakoniec iak wiele intraty iego umniejszyają nie wytopione Kontrbandy, podstępny prowadzących towary, zaiste twierdzić można można bezpiecznie, że dla takowych wszystkich kosztów, i strat corocznych, więcéy daleko niż połowa ginie Summy Podatkowéy do Skarbu publicznego.

Potrzecie Tenże sam podatek tak mały i zawodny co do czystéy iego intraty, wielkim się staie i nieznosnym co do iego kosztów, które za sobą pociąga, a które spadaia z nieskończoną szkodą na rólników w każdym Kraju... Większym jest mówię, niżeli się wydaie w przepisaniu lub taryfie onegoż; bo Przekupniowie oprócz Summy Celnéy na Komorach wypłaconéy, rachnia i wyciągają ieszcze od niéy Prowizyą zwyczajną, bo tymże Przekupnikom takowy Podatek, przy rewizyach i roztrząsaniach przynosi szkody znaczne, co do samych towarów, rozpakowywania onych, i mitregi czasu, bo na nich częstokroć ściaga okazyje i zaczepki do różnych kłótni, prawowania się w
Są-

Sądach: czego wszystkiego potém muszą oni nadgrody ścigać na tych, którym przedają, lub od któwaia wykupia.

Poczwarte. Choćby nakoniec tén Celny Podatek nie miał w sobie samym wytkniętych dopiero Wad, to jednak z tego iednego względu, poczytany być powinien za szkodliwy, to jest że zawsze przynosi niewypowiedzianą przykrość wszystkim Przekupniom pod iego skrzętne rewizye podpadającym: które to naprzykrzenie odraża ich i oddala od miéysca lub Kraju obładowanego Celnym podatkiem, a zatym umniéysza tamże potrzebną, i pożyteczną o nych konkurrencyą, tak dla pierwszych Przedawców, iako i dla ostatnich Kupców. Czego wszystkiego codziennym dowodem są niektóre w Europie Miasta Portowe wolnością od Komor i Cei obdarzone.

Jużesmy widzieli, ile można było, w ogólności krótko pokazać, iako Cła stanowiące na Handel spadają na koniec na Rólników, iako uciemiężając Rólników, nieskończoną krzywdę i stratę im przynoszą co do obfitości i coroczney reprodukcji Dóbr Ziemiskich, za których umnięszaniem cały Naród do ubóstwa przychodzi: wyprowadziwszy, i to że czyniąc przykrość i trudność wszystkim handlującym, i Cenę przewoźnych towarów ich podnosząc, umnięszają też same Cła, Konkurrencyą najpotrzebnięszą co do sprzedaży i kupna, odbierają płatność dla pierwszych Przedawców, dla ostatnich zaś Kupców droższą sprawują konsumpcyą, pokazawszy mowię, iako za takowym Celnym Podatkiem z siebie *Arbitralnym*, trudnym, i kosztownym, nie zmiernie mały pro-

profit dla Skarbu następuje, a większa nierównie strata dla całego Narodu Rolniczego przez umniejszenie reprodukcji, lub zatamowanie co raz obfitszcy i dostatniejszy: zostaje nam jeszcze do odpowiedzi i ułatwienia kilka pozorniejszych Zarzutów, na których jako na pewnych fundamentach założona Cudzoziemska Ekonomia albo raczcy skrzętność fiskalna mogłaby nas pociągać do naśladowania tak szkodliwego ze wszelkich miar przykładu.

Powiedzą najprzód niektórzy: Sąsiedzkie Kraie będą nakładać Cła na Towary wchodzące i wychodzące z Polski, za cóż my więc nie mamy wkładać podobnegoż Podatku na też same tak nasze iako i ich własne towary? Odpowiadam czynić tego nie możemy i niepowinniśmy; ponieważ byle z naszej strony zostawiona była zupełna wolność Handlu dla każdego i dla wszystkich bez najmniejszych Cól i tamowania, byle mówię, je zachowywaliśmy iednostajnie, tę iedyną, i istotną kondycycją, na tén czas przez takowe nałożone Cła na Handel, same sobie, a bynajmnięj nie nam czynić będą szkodę i krzywdę, iakośmy pokazali spływającą na każdy Naród Rolniczy, kiedy u siebie Podatkiem obciąży Handel i wolność onegoż zatamuje: co się takowym krótko wywodzi sposobem. Sąsiedzkie Narody mając swój Handel obciążony Celnym Podatkiem, muszą koniecznie drożey cenić swoje przywożne towary, muszą obce, to jest nasze wywożne tanięj płacić, żeby je potém łatwo sprzedać mogli. My zaś z naszej strony zostawiając wolny u nas zupełnie Handel dla wszystkich zarówno Narodów, i dla nas samych, tym tylko Krajom

i Przekupniom iako pierwsi Przedawcy będziemy przedawać nasze produkeye ziemskie i towary, którzy nam za nie naywięcéy zapłacą, od tych iako ostatni Kupcy kupować będziemy dla naszey konsumpcyi, którzy nam swoje towary naytaniéy spuszcza. W takową obcych Narodów konkurrencya, nie będą mogły wchodzić Sąsiedzkie Kraje Ciemi obciążone co do Handlu, albo tedy od wywozki i przywozki z nami będą oddalone, albo raczéy do lepszego naszych towarów płacenia, swoich własnych tańszego spuszczenia pociągnięte. Czyli pierwszy, czy ten drugi skutek pospolitszy nastąpi, my zawsze pożyteczny dla siebie handel mieć będziemy; konkurrencya innych Narodów oddali od nas próżną założoną uciążliwość Ciel Sąsiedzkich, które ponieważ nie potrafią nam zniżyć płatności w przedawaniu, ani podwyższyć tanności w kupowaniu, tym samym spadną z całym swoim ciężarem bez naszego urażenia na tych, którzy je wkładać na Cudze uciśnienie domyślili się. Cożby więc za przyczyna bydz mogła, stanowiąc na Handel Cią takowe, iakie oni stanowią, lub stanowiąc będą? Jeżelibyśmy przeto chcieli zle uczynić dla nich wet za wet, niby oddawając; to *nayprzód* nie powinniśmy takowey czynić im krzywdy, bo niemamy naymnięyszego Prawa do tego, bo oni nie czynią nam żadney krzywdy i ploty, czyniąc ją u siebie i dla siebie; nie możemy *powtórzyć*, bo chcąc im podobnym sposobem zle uczynić, nie im ale tylko nam samym zaszkodziłbyśmy nieuchybnie, iak się to wszystko dało widzieć w Uwagach wyżey przelożonych.

Ale rzeczcie kto? Jeżeli Sąsiedzkie Narody, ulzczupliwszy znacznie Granic Polskich, przez moc i niesprawiedliwość, tak obtoczą i ściśną resztę Polkiego Kraju, że nikomu in-szemu przedawać, od nikogo zakupować nie-będziemy mogli, tylko od nich i przez nich; natén czas włożone Cła na Handel, ipadną na nas wraz niemi, My je płacić, My Skarb ich bogacić, My znosić ciężar Podatku obcego bę-dziemy przymuszani? Jeszcze nawet odpowia-dam śmiało, będąc w tak gwałtownym razie położeni, niemożemy, i nie powinniśmy się domyslać z naszej strony zatabowania wol-ności w handlowaniu przez Cła iakieżkolwiek, a to dla następujących widocznych dwóch przyczyn.

Pierwsza: zaprzec tego niemożna wpra-wdzie, że natén czas w tym tylko jednym i szczególnym przypadku nadzwyczajnym, usta-nowione Cła od Sąsiadów przycisnęłyby nas całą połową ciężaru swego, to jest, i oni i My z niemi wypłacalibyśmy na połowę ta-kowy Celnny Podatek. Zaiiste to krzywda dla nas wielka i nieuchybna, którą jedynie przypis-ać należy niesprawiedliwości i chciwości Są-siedzkiej tak okrutnie z nami postępującej so-bie, a bynajmniej nie wolności zupełnej w handlowaniu. Z tym wżyskim, gdybyśmy ie-dnak domyślili się jeszcze przepisywać podo-bneż Cła z naszej strony, tym samym zamiast jednej potnięjszej szkody, dwiebyśmy ścią-gneli nieuchybnie na siebie, dwa razy byśmy zaszkodzili naszej Agrykulturze, Bogactwom Krajowym, Ludności, i samemu Handlowi. Le-piej więc byłoby miećże zle ponosić niż wię-

większe, samochcąc własnemi rękami sobie zadane, odstąpić małego dobra dla nierównie większego: czego przez jedną tylko wolność od Cła w handlowaniu dokazać można, przy gwałtowności Sąsiadów naszych, którzyby zabierając i naruszając nasze Prawa własności, chcieli jeszcze zatamować wolność łożenia i zażywania ostatku téżże własności.

Druga. Lecz jeszcze i w tak gwałtownym razie będziemy mieli pawny ratunek, który nam sówicie nadgrodzi naszą nieiąką szkodę i stratę, byleśmy Handel zupełnie uwolnili od Cła. Na ten czas bowiem wolność takowa ogłoszona, i jednostraynie utrzymywana w naszym Kraju, otworzy drogę szeroką wżyszkim odważnym Kontrbandyerom, wznieci Induſtryą Krajową do Rzemioł i Manufaktur, które tém prędzey i skuteczniéy zakwitną, im wyrobione Cudzoziemskie Towary droższe się stawać będą przez Cła sąsiedzkie; na ten czas mówię wolność Handlu ubezpieczona w naszym Kraju raz na zawsze, pociągnie inne dalsze handlowne Narody, bez naszego nawet interessowania się wtęy mierze, do wymuszenia przez iaki Trakt na Sąsiadach naszych, albo wolnéy zupełnie z nami komunikacyi co do Handlu, albo przynaymniéy nie tak wielkimi Cłami obciążonéy. Przy swoiéy zatamowanéy wolności, a naszéy w całości zostawionéy, nie potrafią nigdy Sąsiedzkie Narody zabezpieć ze-wsząd ciskającym się do naszego Kraju Kontrbandom, które u nich tak są zagęszczone, mimo wszelkiéy ostrożności, skrzętności, i surowości. Niepodobna jest ustrzec wchodzących wolnie i wychodzących z Kraju dosyć jeszcze
roz-

rozległego, osobliwie kiedy się doślawiży do niego, będą mogły otwarci. iak długi i szeroki jest, szukać swego Zysku bez naymnięszego tamowania i rewizyi.

Nakoniec zarzuci ieszcze kto twierdząc, iż iezellby dla wyżey wspomnionych przyczyn szkodliwa rzecz była stanowić Cła bez żadney dystrykcyi na wychodzące i wchodzące Towary do Polski, to przynaymnię Dobrzebyśmy uczynili, nałożyć Cła szczególnie na *wchodzące* towary. Zagraniczne do Polski, od którychby wolne były nasze *wychodzące*. Ztakową bowiem ostrożnością, Podatek Celny ułożony nieby nam nieszkodził, przyciskał swym ciężarem Cudze, a nie nasze Towary; i owszem zagrażając drogę do kupowania i czynienia konsumpcyi Towarów Cudzoziemskich, tym samym niepozwalalby tyle pieniężnych sum naszych wyprowadzać bez powrotu, ile ich wychodzi co rok za Granicę, z niezmierną stratą Kraju całego.

Niżeli na te pozórne dwie racye odpowiemy, na których się tén ostatni zarzut funduje, wprzód tu ostrzegamy, to sobie, iż takowa opinia do tych czas ieszcze panująca względem obładowania Cłami Towarów Zagranicznych *wchodzących*, ma ieszcze wiele innych fałszywych fundamentów, oprócz tych dwóch, któreśmy umyślnie wyrazili, chcąc ie krótko roztrząsnąć, i na nie odpowiedzieć. Nie iednak teraz o tём wszystkiém, co się zdaie wspierać tę opinią, mówić nie będziemy; nie dla tego, żebyśmy takowych wszystkich fundamentów nieznali, i znając nie mogli dostatecznie pokazać, iak są fałszywe; ale że iedne z nich do

do naszego Kraju stośować się nie mogą, drugie innie są godne uwagi, inne zaś nie do téj, którąśmy rozpoczęli należą Materyi; ale przyśłapamy już do saméj rzeczy. A nayprzód Celnny Podatek włożony iedynie na wchodzące towary do Kraju, iest szkodliwy; ponieważ chociaż się zdaje na pozór nie z naszych ale z Cudzych i Zagranicznych towarów być płacony, iednak ci go tylko rzeczą samą i w ostatniey ręce płacić będą, którzy są ostatniemi tychże towarów wchodzących Kupeami dla własnέj konsumpcyi. Kiedy Cła stanowione są na produkcyę Krajowę wychodzącą za Granicę, natén czas sprzedaż i płatność tychże produkcyi umnięyszać się musi dla tych, którzy są pierwizemi onych Przedawcami, kiedy zaś podobne Cła są wkładane na same tylko wchodzące do Kraju Zagraniczone Towary, to takowe towary droższą czyniąc konsumpcyą rzeczy potrzebnych i wygodnych, przyprowadza do tego tychże pierwszych Przedawców, że drożey wszystko kupować muszą. Nie tyle wprawdzie tracić będą drożey kupując, ileby tracili będąc obligowani razem i drożey kupować i taniéy przedawać, zawsze iednak, czyli tylko taniéy swoje towary przedawać, czyli też będą musieli drożey inne przychodzić kupować, w zamiarę swych własnych sprzedanych, według natury i przepisu Cła Krajowego, zawsze, mówię, równym sposobem choć nie równą miarą spadnie na nich Podatek Celnny, spadając na nich, zawsze uczyni im szkodę; a przez to cierpieć będą w tém wszystkim i Kray cały z niemi, w czym się wyżej pokazała wynikająca strata z ustanowionych Celnnych Podatków.

Ani

Ani nawet zabronienie wychodzenia z Kraju znacznych Sum pieniężnych nie może służyć za słuszną przyczynę podrożenia przez Celny Podatek konsumpcyi Zrągranicznych towarów: te bowiem pieniądze, dla których zgromadzania wymyśla iście i wymyślała dawniejsza Ekonomia, tyle szkodliwych, przeciwnych, niesprawiedliwych, i nadaremnie uciążliwych sposobów, z nadwężeniem najsświętszych Práv własności i Wolności zatamowaniem; te mówię Pieniądze nie są i być nie mogą tak wielkim i iedynym każdego Kraju Rólniczego uszczęśliwieniem, iakcwym wystawiały nam do tych czas błędne opinie, które się iście nieszczęśliwie utrzymują bez żadnego fundamentu. Co ponieważ szczególniejszy potrzebuje uwagi, zacząć krótko tu o tym ślepo ubłogosławionym Bożyszczu pomówimy na fundamencie odkrytych i dowiedzionych Práv nauki Ekonomiczney: a ztąd poznamy oczywiście, iak brać należy Pieniądze za bogactwa Kraju, iak się o nie starać przyzwolicie, iaką z nich szczęśliwość albo też nieszczęśliwość należy poczytywać dla każdego Kraju.

Wielu jest, którzy przez bogactwa Krajowe nie rozumieją co innego, tylko same Pieniądze, iakoby też Pieniądze były początkiem, miarą i fundamentem szczęśliwości prywatney i publiczney każdego Narodu Rólniczego. Ztém wszyscyem może być Kray uboższy rzeczą samą, mając więcey Pieniędzy, co się widzieć dać oczywiście na Hiszpanii. Nikt pieniędzy przez się samych nie póżywa, które tyle tylko i w tén czas stają się bogactwami, ile onych czyniemy zamianę za wszelakie Dobra Ziemi-
skie

fkie do używania naszego Służące: takowe więc w Pieniądzech Bogaćwa, nie są prawdziwie same przez się, ale tylko bogaćwa dependujące od waloru i wielości tych rzeczy, których dostać można dla własnej konsumpcyi w zamianę pieniędzy.

Co żebyśmy jeszcze tém lepiej poznać mogli, zaстанówmy się pilnie nad tą prawdą, iako Pieniądze w zamianę czegożkolwiek przyjmowane lub dawane, nieprzyczyniają i nierozmnażają rzeczy ku zażyciu konsumpcyi służących, lecz też same rzeczy mogą w Kraju przyczynić Pieniedzy, albo przynajmniej tymże Pieniodzom dać takowe poruszenie i cyrkulacyą, iakby się ich namnożyło i przyrośło rzeczą samą. Jedén na przykład Czerwony Złoty, który przechodzi przez sto rąk przedających co, i kupujących, tyle waży, i też samę czyni przyługę, co i sto czerwonych złotych raz przechodzące; ponieważ jeżeli na przykład za Pszenicę będzie dawany, może, przechodząc sto razy z rąk pierwszych sprzedawców, reprezentować sto Korcy Pszenicy. Zeby tedy w Kraju iakim nastąpiła sprzedaż stu Korcy Pszenicy, co do tego potrzeba? Zaisze każdy przyzna, iż dosyć jest aby się sto Korcy Pszenicy znajdowało, i jedén czerwony złoty; gdy ten będzie i sto Korcy Pszenicy, może tém samém bez powiększenia kwoty pieniężnej, nastąpić w Kraju sto przedady i kupna, sto konsumpcyi uczynionych, które wszystkie warte będą zupełnie sto czerwonych złotych. Niechże teraz kto powie naszym tych Kupców i Przedawców zależą bogaćwa prawdziwe? czy na jednym czerwonym złotym, który się między niemi

znay-

znaydował i jeszcze znayduie, a który im słu-
żąc za miarę wartości i rękoymią, służył oraz
za sposób do czynienia zamiany przez swoje
stokrotną cyrkulacyą? czyli nie raczemy na stu
Korcach Pszenicy, którzy użyli dla własney
potrzeby, i która warta była sto czerwonych
złotych. Jeżeli kto czynić będzie trudność w
ułatwieniu żadaney kwestyi, więc odmieńmy
inaczey tę suppozycyą: daymy naprzykład tym
ostatnim Kupcom i Przedawcom sto czerwono-
nych złotych w pieniądzech, a zamiast stu ie-
den tylko Korzec Pszenicy. Porachujemy te-
raz ile ich konsumpcyą warta będzie: choćbyś
tén Korzec Pszenicy jak nayeczęścię zamieniał
z rąk do rąk po stokrotnym Przedaniu, i Kupie
onężyż, nie będzie ię więcej nad Korzec, nie
będzie więcej warta nad jeden czerwony zło-
ty. Ale daymy jeszcze co więcej, niech nie bę-
dzie i jednego nawet czerwonego złotego mię-
dzy temi Kupcami i Przedawcami, a niechay
zawżę co cokol dla nich rodzi się sto Korcy Psze-
nicy, któremiby by się dzielili między sobą bez
zachodzących pieniędzy. Czyliż na tén czas
zostaną w czym umniejszone własne ich bo-
gaćstwa dla tego że Pieniądzy mieć nie będą?
czyli nawet takowe ich Bogactwa prawdziwe
co rok się odradzające nie będą szacowane i
warte stu czerwonych złotych? Czyńmy sup-
pozycyę iakie chcemy, zawżę jednak na to
spadniemy, że Pieniądze nie są co innego, tyl-
ko miara wynaleziona na wyrażenie wartości,
i rękoymia służąca do czynienia zamiany.

Niedostatek pieniędzy zastąpić kredytem,
albo też cedulami i kartami, co się codziennie
zwykło praktykować w Handlu Przekupniów.

Lecz

Lecz iak wielu jest sposobów w ciwilnóy społeczności zastąpienia lub reprezentowania pieniędzy, kiedy ich nie masz pod ręką; tak znówu kiedy nie masz produkcyi służących do życia, na tén czas nie ich nam zastąpić niepotrafi, nie nieporadzi i naywiększa kwota pieniędzy. Cóż tedy ma być poczytane za prawdziwe Bogactwa, czy ta rzecz bez której się obéysć można, czyli też ta, która istotnie i nieuchybnie jest potrzebna człowiekowi?

Pieniądze nie spadają z Nieba, i same nie przychodzą do rąk naszych, nie rodzą się na gruncie żeby ich dostać, trzeba one za coś kupić po którym kupnie nikt nie bogatym iak był przedtém. Ponieważ przez taką uczynioną zmianę dostał tyle pieniędzy a naywięcej, ile była warta ta rzecz, której ustąpił dla pieniędzy. Powiadają nam, że tén Naród Rolniczy jest bardzo bogaty, kiedy w nim znajduje się wiele pieniędzy; byź to może, nie przeczemy temu: ale też trzeba oraz przyznać, że nie mniéy przed tém był zarówny bogaty tenże Naród, niżeli dostał pieniędzy za swoje Produkcyę; ponieważ obfitował w to wszystko, za co potem dostał Pieniądzy. Których jeżeli chce zażyć przyzwolcie, musi znówu wydać też pieniądze bez żadnego powrotu, chyba że wydając pieniądze, będzie ie, iak należyłożył i obracał na odrodzenie powtórne tych ziemskich produkcyi, za które tyleż znówu, co i przedtém dostanie pieniędzy. Bogactwa tedy w Pieniądzach są zawsze poszednie i ostatnie bogactwa, a naypiarwsze i nayprawdziwsze w produkcyach, za temi tamte następują, i onych sprzedaną kwotę reprezentują,
bez

bez tych nie można dostać tamtych, dostawszy zażyć, zażywszy i wydawszy powrócić sobie.

Ktoby kraju rolniczego zakładał i szacował bogactwa jedynie według miary pieniędzy, tenby najprzód mylił się w rachunku tychże pieniędzy; bo mniejsza onych kwota może zastąpić i wydać iak największą, kiedy cyrkulacya ich powiększy się za większą obfitością Ziemskich Produkcy; tenby powtórę za skutek brał przyczynę: ponieważ bogactwa w pieniądzach są skutkiem poprzedzających bogactw w produkcyach ziemskich, które się przez handel zamieniają na pieniądze. Kraj rolniczy obfity produkuje ziemskie, wolności zupełney w handlowaniu przestrzegający, będzie miał zawsze podostatkiem pieniędzy. Chcieć mieć i dostać tych pieniędzy bez rolnictwa, bez obfitey produkcyi, iest to iedno, co chcieć dostąpić iakiego skutku, bez iedney onegoż przyczyny, która go sprawuje, i poprzedza. Chcieć zgromadzić iak największą kwotę pieniędzy, bez zupełney i niczém nietamowaney w handlowaniu wolności, która iedna sprawuje konkurrencyą Kupców i Przedawców, a z którey konkurrencyi to pochodzi, że kupując co, najtaniey kupiemy, że sprzedając najpłaćniej sprzedamy; wolność mówię tak pożyteczną i potrzebną zatamować, i przez zatamowaną chcieć większych sum pieniężnych do Kraju nagarnąć i sprowadzić, iest to iedno zaiste, co dla przyczynienia wody w kanale jakim do defluitacyi służącym, zatkać strumień do niego wpływający.

*Artykuł X. dla szczupłości miejsca
nie iest umieszczony.*

Koniec Części V.

Prowincye	Numer.	Miaſta.	Miary Sypne.	Pſzenicy.		Jęczmie:		Owſa		Grochu		Jagiel		Krup Jęczmie:		Krup Gyczan:		Siemie lniane		Siemie konopne			
				Złr:	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	Złr: Gr.	
Wielko-Polſka.	1	Poznań	Korzec																				
	2	Kalisz	Wirtel																				
	3	Gniezno	Korzec																				
	4	Sieradz	Korzec																				
	5	Piotrków	Korzec																				
	6	Łęczyca	Korzec																				
	7	Brześć Kujawski	Korzec																				
	8	Inowrocław	Korzec																				
	9	Płock	Korzec																				
	10	Warszawa	Korzec		16.		8.	15.	6.	15.	12.		28.		12.		25.						
	11	Ciechanów	Korzec																				
	12	Rawa	Korze																				
	13	Włochowa	Korzec																				
Mało-Polſka.	14	Kraków	Korzec		12.	10.			5.	14.	12.	24.	24.		14.	28.	21.	10.					
	15	Sandomierz	Korzec																				
	16	Radom	Korzec																				
	17	Zwtomierz	Korzec		12.		6.		4.				18.		10.		13.		10.		8.		
	18	Chełm	Korzec																				
	19	Łuck	Korzec		12.		7.		6.		19.		24.										
	20	Lublin	Korzec		16.		7.	15.	5.	15.	20.		30.		14.		16.						
	21	Kamieniec Podolski	Korzec		15.		10.		6.				29.		15.				12.				
	22	Łatyczów	Korzec																				
	23	Winnica	Korzec		11.		5.		4.				16.				10.						
	24	Niemirów	Korzec		12.		4.	15.	3.	15.			16.	15.	10.								
	25	Tulczyn	Korzec		12.				3.				14.		8.				16.		14.		
	26	Korſun	Korzec																				
Litwa.	27	Berdyczów	Korzec																				
	28	Bielsk	Korzec																				
	29	Białystok.	Korzec		14.		7.		5.		15.												
	30	Wilno	Beczka		80.		26.		20.		40.		70.		56.		60.		56.		36.		
	31	Ożmiana	Beczka																				
	32	Lida	Beczka																				
	33	Wilkomierz	Beczka																				
	34	Braſław	Beczka																				
	35	Grodno	Beczka	4	56.		28.		20.		51.								45.				
	36	Kowno	Beczka																				
	37	Rofsienie	Pur																				
	38	Szawle	Pur																				
	39	Połock	Beczka																				
	40	Nowogrodek	Beczka																				
	41	Stonim	Beczka																				
	42	Booruyſk	Beczka																				
	43	Brześć Litewski	Szanek		13.		6.		3.		10.		14.		12.		14.		16.				
44	Pińsk	Beczka	2	36.		18.		14.		32.								36.					
45	Mińsk	Beczka																					
46	Mozyr	Beczka																					
47	Rzeczyca.	Beczka																					

Numer.

Dla tego Numeru przy Miastach są położone, ażeby każdy chcący wiedzieć Podpisy za świadczające pewność Ceny Targowey, którego Miasta, lub szczególniejsze uwiadomienia o tych Produktach, które w Tabelli umieścić się nie mogły, łatwiej mógł trafić podług Numerów o takowe zainformowanie, znajdujące się w samym Dziele Dziennika Handlowego.

Miary.

Korzec Warszawski ma Garcy - - - - - 32.
 Wirtel Kaliski ma Garcy - - - - - 16.
 Beczka Litewska ma Garcy - - - - - 144.
 Szanek Brzeſki Litt: - - - - - niedoniesiono.
 Pur na Zmuydzi - - - - - niedoniesiono.
 & &c.
 Głowa Kahalny w Łucku ma Kwart Królewskich - - - 9.

NB. Ktoby o innych Miarach donioſł, tedy tym mieyscu w następujących Mieſiącach będzie drukowano.

Wagi.

Kamień w Koronie od Funtów
 Kamień na Ruſi i w Litwie od F
 Cetnar ma Kamieni - - -

NB. Ktoby o innych Satundach w następujących Mieſiącach, drukowano.

6925
4

5. Oprócz miéysc wyrażonych, nayduć się ie-
szcze to Dzieło osobno częściami do przedania podług
Ceny w nich wyrażonéy. — w Poznaniu u Krzyszłowicza
Bibliopoli — w Sandomierzu na Poczcie.

Niech się nie dziwi Publicum, iak się już oro i
nie którzy zapytywali, dla czego tak wiele kosztuje Ar-
kuusz tego Dzieła, to jest Gr: 15? odpowiadamy na to,
że gdyby, prócz Expensy na Druk, Papier, Introligato-
rów, Kopsistów, Miezkanie Expedycyi, tak wiele nie
kosztowała Poczta, iak kosztuje, przy odsyłaniu licznych
Listów do Korefpondentów, i odbieraniu od nichże Re-
fponfów, zapewne Publicum w mniéyszey cenie miałoby
nasze Dzieło.

Ze zaś wielu żąda Wiadomości samych tylo Tar-
gów, dla czego i w tém dogadziąc wygodzie Publi-
cznéy, postanowiliśmy osobne Tabelli Targowe co Mie-
fiąc wydawać, których Cena każdéy z osobna kosztuje
Gr: 15. przez Prenumeratę na same Tabelli w Warsza-
wie w Expedycyi Dziennika, na cały Rok kosztuje Zlt: 4.

Za Warszawą przez Pocztę adresując do które-
go z JJ. PP. Sekretarzów Poczsztamtu Warszawskiego,
kosztuje Zlt: 8.

Takowe Tabelli można co Miefiąc przy Gaze-
cie odbierać po całym Kraju przez Pocztę od swoich
Korefpondentów.

- w Sandomierzu. Uwagi bardzo ważne o mo-
gących być tam Fabrykach. - 223.
- IV. o *Transporcie Sławnym*.
— Roku 1786. od 28. Kwietnia do 24. Maja
przeszło przez Komorę Warszawską Szólec
Zboża i Produktów Krajowych. - 224.
— Tegóż Roku przez Komorę Nowydwor od
początku Defluitacyi do Dnia 16. Maja. 225.
— Uniwersał obwieszczaący wydanie nowego
Instruktarza Celnego od Scian Moskic-
wskiej, Tureckiej i Wołoskiej. - 225.
- V. o *Transporcie Lądowym*. - - - 227.
— Dyspozycya względem Expedycyi Wołów
Ryczałtowych lub Wieprzy Multańskich
transseunter przez Kray Polski do innych
Krajów pędzonych. - - - 228.
- VI. o *Jarmarkach i Kontraktach*. - - - 232.
— w Berdyczowie. - - - tamże.
— w Lublinie. - - - 233.
— w Poznaniu. - - - 234.
— Co do Kontraktów.
— w Sandomierzu. - - - tamże.
— w Poznaniu. - - - tamże.
- VII. o *Opisaniu Miast*. - - - tamże.
— Dalszy ciąg Opisania czyli Numerowania
Warszawy. - - - tamże.
— Opisanie Miasta Sandomierza z Uwagami
potrzebnymi do polepszenia onego. - 244.
- VIII. o *Dobrach do Przedaży, Zastawy, lub Dzierżawy* 248.
— w Ziemi Rawlskiej Wieś do przedania. tamże.
— w Wojew. Łęczyckim Dobra do przedania. 249.
— w Ziemi Ciechanowski Dobra do przedania tamże.
— Sukcesya do zbycia. - - - 250.
— w Wojewodztwie Podlaskim Wieś na sprzedaż tam.
— w Ziemi Ciechanowsk: Miasteczko na Zastaw tamże.
— w Teyże Ziemi Dobra za 500,000. do prze-
dania. - - - 251.
- IX. o *Projektach Handlowych*.
— Dowód czyli odpowiedź na Propozycyę wy-
rażoną w Miesiącu Kwietniu *Dziennika*
Handlowego, — „ Jak Cła stanowione na
Handel są szkodliwe nie tylko Polzcze,
ale i całemu Krajowi Rolniczemu. tamże.